

โครงการ

ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่
กรณีศึกษา โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่

นายปกรณ์	วชิรกุล	หัวหน้าโครงการ
นายจิรพันธ์	ซัดชา	คณะทำงาน
นายอนุชา	อุงคำ	คณะทำงาน

หน่วยงานที่ได้รับทุน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่

ได้รับทุนสนับสนุน

โดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ(ศจย.)

ธันวาคม 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพในด้านการป้องกันไม่ให้เกิดการริเริ่ม ลองบุหรี่ การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ และการปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม ทำการศึกษาในโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ธันวาคม 2552 โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม(Focus Group) เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงาน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการทำเวทีประชาคม เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและประเมินผลโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การป้องกันไม่ให้เกิดการริเริ่ม ลองบุหรี่ โดยจัดกิจกรรมการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้และความตระหนักในเรื่องอันตราย โทษและพิษภัยบุหรี่ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบกับการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของนักเรียนแกนนำ และนักเรียนแนวร่วมในรูปแบบของ “ชมรมคนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่” จะทำให้เกิดความเข้าใจและมีทัศนคติทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการสูบบุหรี่ และไม่คิดริเริ่ม ลองบุหรี่

การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ โดยการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้สูบบุหรี่ประจำโรงเรียน และเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ เอกสารความรู้และคู่มือเลิกบุหรี่ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนผู้รับบริการ ประกอบกับการจัดกิจกรรมการดูแล ช่วยเหลือ รวมถึงกิจกรรมการบำบัดที่สอดคล้องกับสภาพความรุนแรงหรือระดับการติดนิโคติน และจัดให้มีระบบการติดตาม มีผลให้นักเรียนผู้รับบริการสามารถลด ละ เลิกบุหรี่ได้ดียิ่งขึ้น

การปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม โดยการจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เป็นเขตปลอดบุหรี่โดยนักเรียนแกนนำ จัดคณะกรรมการสอดส่อง และเฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในสถานที่เสี่ยงซึ่งได้จากการสำรวจ ตลอดจนการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการสร้างแนวร่วมและเครือข่าย จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานการปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม หรือการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่ในโรงเรียน

เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ควรมีการศึกษาต่อยอดในด้านเปรียบเทียบก่อน-หลังการดำเนินงาน และศึกษาประสิทธิผลที่เกิดในระยะยาวของรูปแบบการดำเนินงานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่ : กรณีศึกษา โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่ ซึ่งดำเนินงานโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ ร่วมกับโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ ดำเนินการเสร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาและอนุเคราะห์ตลอดจนการให้ความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบคุณนายแพทย์สัญญา สมใจ รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลแพร่ และคุณธาดา เจริญกุล หัวหน้ากลุ่มงานควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ ที่กรุณาให้คำปรึกษาตลอดโครงการ

ขอขอบคุณสถานศึกษาองค์กร และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่มีได้เอื้อนามในที่นี้ ขอขอบคุณเด็ก เยาวชน และประชาชนผู้ปกครองทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

และท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ(ศจย.)ที่ให้คำปรึกษา และสนับสนุนการดำเนินงานด้วยดีตลอดมา

คณะผู้วิจัย

ธันวาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	/
สารบัญแผนภูมิ	/
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	2
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
รูปแบบงานวิจัย	7
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	7
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	7
การเก็บข้อมูล	8
ขั้นตอนการดำเนินงาน	8
การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล	11
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
1. ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น	
1.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้วยแบบสอบถาม	12
1.2 สรุปลผลการสนทนากลุ่ม(Focus Group)	31
2. ผลการดำเนินงาน โครงการ “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดภัย”	
2.1 การจัดเวทีประชาคมรอบที่ 1	33
2.2 การอบรมแกนนำ “คนรุ่นใหม่ ห่างไกลบุหรี่”	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 การรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์	34
2.4 การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูบบุหรี่ และสถานที่ที่พบมีการสูบบุหรี่ในโรงเรียน	35
2.5 การจัดตั้งชมรม/ศูนย์ช่วยเหลือเลิกบุหรี่ประจำโรงเรียน	35
2.6 การประเมินผลโครงการโดยจัดเวทีประชาคม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม	36
บทที่ 5 อภิปรายผลการศึกษา	38
บทที่ 6 สรุป และข้อเสนอแนะ	
วัตถุประสงค์และการดำเนินงานวิจัยการวิจัย	41
สรุปผลการวิจัย	42
ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก	
แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	45
แนวทางการสนทนากลุ่ม	54

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่1 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามการเคย ทดลองสูบบุหรี่	13
ตารางที่2 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามอายุที่สูบบุหรี่ครั้งแรก	13
ตารางที่3 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามจำนวนวันที่สูบบุหรี่ จำนวนที่สูบบุหรี่ต่อวัน และการได้บุหรี่มาสูบ	14
ตารางที่4 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามยี่ห้อบุหรี่ที่สูบ จำนวนเงินที่จ่ายซื้อบุหรี่และจำนวนเงินที่ได้รับต่อเดือน	15
ตารางที่5 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามการซื้อบุหรี่ การใช้จ่ายสูบ รูปแบบอื่น สถานที่สูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า	16
ตารางที่6 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตาม การสูบบุหรี่ของพ่อ แม่ และเพื่อนสนิท	18
ตารางที่7 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตาม การชวนให้สูบบุหรี่ของเพื่อน การพูดถึงอันตรายของบุหรี่ในครอบครัว การคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่ในอีก12เดือน และ 5ปี และการเลิกบุหรี่ ของคนเริ่มสูบบุหรี่	19
ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามความ แตกต่างของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่กับไม่สูบบุหรี่และความผ่อนคลาย ของผู้ที่สูบบุหรี่กับไม่สูบบุหรี่	20
ตารางที่9 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามผล การสูบบุหรี่ที่มีต่อ น้ำหนักตัว และสุขภาพ การคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ ความคิดเห็น ต่อคนสูบบุหรี่ และผลการเลิกบุหรี่	22
ตารางที่10 จำนวน ร้อยละของนักเรียนในการได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง จำแนกตามอันตรายจากการได้รับควันบุหรี่ การมีผู้สูบบุหรี่ใกล้ตัว ในบ้าน และนอกบ้าน	24

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่11 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่ที่มีความคิดเห็นต่อการเลิกบุหรี่จำแนกตามความคิดเห็นในการเลิกสูบบุหรี่ การเคยเลิกสูบบุหรี่และการได้รับความช่วยเหลือในการเลิกบุหรี่	25
ตารางที่12 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่เคยสูบบุหรี่และปัจจุบันเลิกแล้วที่มีความคิดเห็นต่อการเลิกสูบบุหรี่จำแนกตามระยะเวลาที่เลิกบุหรี่ และวัตถุประสงค์หลักในการเลิกบุหรี่	25
ตารางที่13 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามการได้รับการสอนในห้องเรียน การประชาสัมพันธ์นอกห้องเรียน การเห็นป้ายเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน	27
ตารางที่14 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามการพบเห็นคนสูบบุหรี่ในโรงเรียน และการจัดเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน	28
ตารางที่15 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามอายุ เพศ ระดับชั้นที่ศึกษาและบุคคลที่สูบบุหรี่ในบ้าน	29
ตารางที่ 16 จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่จำแนกตามระดับชั้น	35
ตารางที่ 17 จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่จำแนกตามระดับการติดสารนิโคติน	36

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อตัวเองและบุคคลใกล้ชิด และเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร เนื่องจากในควันบุหรี่ประกอบด้วยสารต่างๆ มากกว่า 4,000 ชนิด และไม่ต่ำกว่า 42 ชนิด จัดเป็นสารก่อมะเร็ง ซึ่งก่อให้เกิดโรคมะเร็งปอด และมะเร็งของอวัยวะต่างๆ รวมถึงโรคต่างๆ เช่น โรคถุงลมโป่งพอง โรคหัวใจ เป็นต้น จากการสำรวจครั้งล่าสุดของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2550¹ พบอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.22 เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนพบ เยาวชนไทยอายุ 11-14 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบัน ร้อยละ 0.34 ซึ่งเปลี่ยนแปลงลดลงจากปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นร้อยละ 17.60 ขณะที่เยาวชนอายุ 15-18 ปี และ 19-24 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบัน ร้อยละ 7.25 และร้อยละ 21.27 ซึ่งเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นร้อยละ 8.81 และร้อยละ 8.18 ตามลำดับ ซึ่งให้เห็นว่าเยาวชนยังคงเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวัง

สถานการณ์การบริโภคยาสูบของจังหวัดแพร่ จากการสำรวจของศูนย์ข้อมูลโรคไม่ติดต่อ สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค ภายใต้โครงการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ พบว่าอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันของประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ. 2547 เท่ากับร้อยละ 20.08 โดยจัดเป็นลำดับที่ 4 ของเขต และลำดับที่ 28 ของประเทศ ขณะที่ผลการสำรวจฯ ในปี พ.ศ. 2548 มีแนวโน้มดีขึ้น กล่าวคืออัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปลดลงเท่ากับ ร้อยละ 18.39 โดยจัดเป็นลำดับที่ 7 ของเขต และลำดับที่ 62 ของประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจฯ นี้ กับผลการสำรวจครั้งล่าสุดของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวได้ว่าอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันของจังหวัดแพร่ ยังคงมีค่าใกล้เคียงกับภาพรวมของประเทศ ประกอบกับการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าบุหรี่เป็นจุดตั้งต้นของการใช้สารเสพติดอื่นๆ และเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของบริษัทบุหรี่² ดังนั้นการดำเนินงานควบคุมยาสูบในสถานศึกษาจึงเป็นทางเลือกสำคัญของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ภายใต้ พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 โดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2545 เรื่องกำหนดชื่อหรือประเภทของสถานที่สาธารณะที่ห้ามการคุ้มครอง

¹ ศรีธัญญา เบญจกุล มณฑา เก่งการพานิช และลักขณา เดิมศิริกุลชัย. (2550). สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2534-2550. เอกสารแผ่นพับศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

² ประภคิต วาทีสาธกิจ. (2551). นิกหน้ากากอุตสาหกรรมบุหรี่. มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.).

สุขภาพของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ และกำหนดบริเวณหรือพื้นที่ของสถานที่ดังกล่าวเป็นเขตสูบบุหรี่หรือเขตปลอด บุหรี่³ โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา ได้รับการกำหนดให้เป็นสถานที่ที่ให้มีการ คัดกรองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ เว้นแต่บริเวณห้องพักส่วนตัว หรือห้องทำงานส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงานใน สถานที่สาธารณะนั้น อย่างไรก็ตาม การสูบบุหรี่ในโรงเรียนจากนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ยังเป็น ภาพที่สามารถพบเห็นได้อยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้หากประสงค์ให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ตามที่กฎหมาย กำหนด ไม่พบเห็นการละเมิดกฎหมาย และเป็นไปอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ และได้รับผลกระทบจากพิษภัยของบุหรี่ โดยตรง รวมถึงบุคคล/ กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงาน/ องค์กรภายนอกสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน เป็นต้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก การได้รับพิษภัยจากบุหรี่ตั้งแต่การร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิด วางแผนแก้ปัญหา ร่วมดำเนินกิจกรรมแก้ไข ปัญหา และร่วมติดตามประเมินผล

ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ ในฐานะแกนนำเพื่อพัฒนาสุขภาพของประชาชนระดับ พื้นที่ จึงได้จัดทำโครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่ขึ้น โดยมีโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ เป็นกรณีศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำอำเภอ และมีจำนวนนักเรียนมากใกล้เคียงกับ โรงเรียนระดับจังหวัด ประกอบกับพื้นที่อำเภอสูงเม่นเป็นพื้นที่กำลังมีการพัฒนาและขยายตัวทางด้านสังคม และเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ในการดำเนินงานเพื่อหาแนวทางการ สร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่จึงคัดเลือกพื้นที่ อำเภอสูงเม่นและโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์เป็นกรณีศึกษาดังกล่าว

คำถามการวิจัย

การพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมบุหรี่ใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพควร เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมบุหรี่ใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในด้าน

1. การป้องกันไม่ให้มีการริ เริ่ม ลองบุหรี่
2. การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่
3. การปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม หรือการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอด บุหรี่

³ กลุ่มควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2549).

พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535. นนทบุรี: บริษัท สันทวีการพิมพ์ จำกัด.

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวางแผนและการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม (Appreciation influence control: AIC)⁴ เป็นเครื่องมือสำคัญที่สนับสนุนให้เกิด “โรงเรียนปลอดบุหรี่” โดยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ

นิยามศัพท์

บุหรี่ หมายถึง บุหรี่ซิการ์ แรต บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่นๆ ยาเส้น หรือยาเส้นปรุงตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ
สูบบุหรี่ หมายถึง การกระทำใดๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดควันจากการเผาไหม้บุหรี่

เขตปลอดบุหรี่ หมายถึง บริเวณที่ห้ามมิให้มีการสูบบุหรี่

โรงเรียนปลอดบุหรี่ หมายถึง โรงเรียนมีการดำเนินการกำหนดบริเวณหรือสถานที่ของโรงเรียนตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข(ฉบับที่17) พ.ศ.2549 เรื่องกำหนดชื่อหรือประเภทของสถานที่สาธารณะที่ห้ามมิให้มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ และกำหนดส่วนหนึ่ง ส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่สาธารณะดังกล่าวเป็นเขตสูบบุหรี่หรือเขตปลอดบุหรี่รวมทั้งกำหนดสภาพ ลักษณะ และมาตรฐานของเขตสูบบุหรี่หรือเขตปลอดบุหรี่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

รูปแบบการดำเนินงานที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถเป็นข้อมูลหรือแนวทางแก่บุคลากรในหน่วยงานของรัฐ เอกชน ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมบุหรี่ในโรงเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการลด ละ เลิก บุหรี่ในโรงเรียนได้

⁴ AIC (Appreciation influence control) หมายถึง การประชุมที่มีวิธีการและขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสสื่อสาร ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เป็นกระบวนการประชุมที่ระดมพลังสมองเพื่อแก้ไขปัญหาและหาแนวทางในการพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์ เมื่อดำเนินถูกต้องตามขั้นตอน ผลงานที่ได้จากการประชุมนี้จะมาจากความคิดของผู้เข้าประชุมทุกคน โดย A-Appreciation คือ การยอมรับชื่นชม I-Influence คือ การใช้ประสบการณ์/ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของแต่ละคนที่มีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการ/ ยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์/อุดมการณ์ร่วมกัน C-Control คือ การนำยุทธศาสตร์/วิธีสำคัญ มากำหนด

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีระ นิยมวัน(2542)ได้กล่าวถึงหลักการประชุมทำงานอย่างมีส่วนร่วม AIC (Appreciation influence control) หมายถึง การประชุมที่มีวิธีการและขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสสื่อสาร ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เป็นกระบวนการประชุมที่ระดมพลังสมองเพื่อแก้ไขปัญหาและหาแนวทางในการพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์ เมื่อดำเนินถูกต้องตามขั้นตอน ผลงานที่ได้จากการประชุมนี้จะมาจากความคิดของผู้เข้าประชุมทุกคน โดยมีขั้นตอนการประชุมแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ A-Appreciation ขั้นตอนความพอใจ โดยการสร้างความพอใจให้ยอมรับนโยบาย โครงการ การยอมรับมีส่วนร่วม และเข้าใจถึงความเป็นไปได้ว่างานนั้นจะสำเร็จ I-Influence ขั้นตอนกลวิธีคือ การใช้ประสบการณ์/ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของแต่ละคนที่มีอยู่ มาช่วยกันกำหนดวิธีการ/ ยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์/อุดมการณ์ร่วมกัน C-Control ขั้นตอนการควบคุม การนำยุทธศาสตร์/ วิธีสำคัญ มากำหนดด้วยการลงมือปฏิบัติภายหลังการประชุมจะได้นำกรอบงานที่มีเหตุผล(logical framework) และแผนงานไปทำให้เกิดเป็นจริงได้

ประกิจ วาทีสาธกกิจ(2540) ได้ศึกษากลยุทธ์ในการรณรงค์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสังคมศึกษา เฉพาะกรณีการดำเนินงานของโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ มูลนิธิหมอชาวบ้าน ผลการศึกษาพบว่าการรณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในสังคมไทย ในระดับนโยบายคือการออกกฎหมาย ในส่วนกลยุทธ์การรณรงค์ที่สำคัญได้แก่การรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อสารมวลชน การให้ข้อมูลแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่ม การให้ข้อมูลรายบุคคล การชักชวนกลุ่มหรือบุคคลให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการรณรงค์ การสร้างการมีส่วนร่วมของสังคมในการร่วมรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ การสร้างค่านิยมที่ไม่สูบบุหรี่ โดยผสมผสานเข้าไปในระบบการเรียนตั้งแต่วัยอนุบาล ส่วนปัจจัยที่เอื้อในการรณรงค์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ประสบผลสำเร็จคือ การมีข้อมูลชัดเจน เพียงพอและเป็นรูปธรรม การสร้างเสริมความภาคภูมิใจ การชี้ให้เห็นถึงความรับผิดชอบร่วมกัน การใช้วิธีการและทำที่ด้านบวก

ธราดล เก่งการพานิชและคณะ(2548) ได้ประเมินผลโครงการเพื่อลดการบริโภคสุราและยาสูบ (รอบพิเศษ) ปีงบประมาณ 2546-2547 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จได้แก่กระบวนการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานชุมชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของ บวรศ (บ้าน วัด โรงเรียนและสถานีนอานามัย) นอกจากนี้ยังพบว่านวัตกรรมรูปแบบกิจกรรม การสนับสนุนโครงการก่อให้เกิดผลผลิตที่สร้างสรรค์หลายด้านได้แก่การพัฒนาชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม การผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ สถาบันการศึกษาที่เป็นแกนนำขับเคลื่อน และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

สุภรณ์ นุหัตน์ (2546) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมเลิกบุหรี่ ในกลุ่มผู้มารับบริการคลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลสงขลา จากการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษารายบุคคล (Counseling) การให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเลิกบุหรี่ การให้แรงเสริมและแรงจูงใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานในคลินิกอดบุหรี่ การติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดผลดี และประสิทธิภาพของการอดบุหรี่ในระยะ 1-2 สัปดาห์แรก

สว่าง แสงหิรัญวัฒนา (2544) ได้ศึกษาการเผยแพร่ผลเสียจากบุหรี่ในประชาชนในโรงเรียน การจัดตั้งคลินิกอดบุหรี่และนโยบายที่ควรส่งเสริม ผลการศึกษาพบว่าสามารถป้องกันไม่ให้ผู้สูบบุหรี่ไปเป็นผู้สูบบุหรี่ในระยะเวลา 1 ปี จำนวนเท่าเดิม 100% กิจกรรมที่ดำเนินการคือการส่งเสริมเสียงตามสาย ป้ายนิเทศการ การอบรม การจัดกิจกรรมดนตรี การเดินรณรงค์ การอบรมแกนนำ โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน การประกวดรูปภาพ การประกวดสุนทรพจน์ การอบรมผู้ปกครอง ในส่วนการให้ผู้สูบบุหรี่หยุดสูบบุหรี่ได้ จัดตั้งคลินิกอดบุหรี่รองรับผู้ที่ต้องการหยุดบุหรี่ โดยมีทางเลือกให้ผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่นอกจากนี้ยังได้จัดการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ จัดกิจกรรมโรงเรียนสีขาวและบริการให้นักเรียนและครูที่ติดบุหรี่สามารถเลิกบุหรี่ได้ ทำให้ผู้สูบบุหรี่เป็น 0%

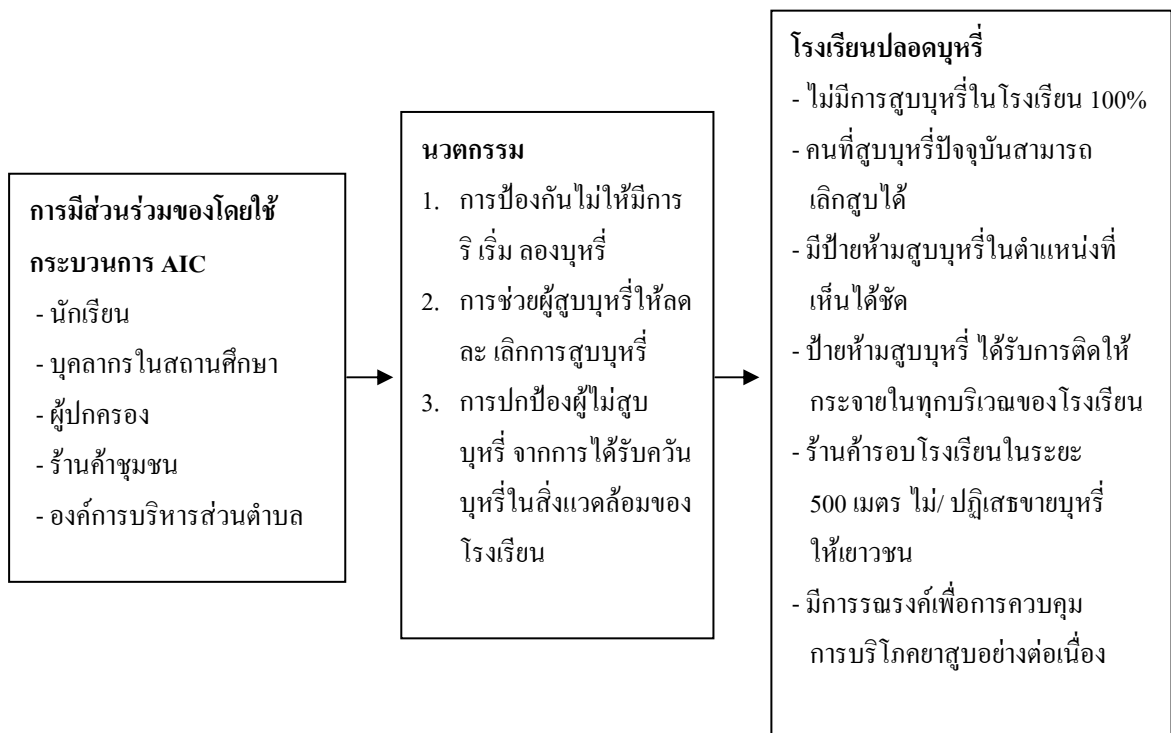
งามนิศย์ ราชกิจ และเรื่อนทอง ไหม่ครินทร์ (2547) ได้ศึกษาวัด โรงเรียนปลอดบุหรี่ ชุมชนดีมีสุข ในพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง ได้แก่ วัด โรงเรียน ชุมชน โดยมีกิจกรรมได้แก่การค้นหาตัวอย่าง ในส่วนของผู้นำชุมชน พระ ครู ได้ลดละเลิกบุหรี่เป็นตัวอย่าง มีการรณรงค์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การกำหนดพื้นที่ปลอดบุหรี่ การให้คำปรึกษาตลอดจนการสร้างกฎระเบียบข้อบังคับับผลการศึกษาพบว่าในทุกสถานที่ที่กำหนดให้ มีพื้นที่/เขตปลอดบุหรี่ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อ เหมาะสมต่อการลด ละ เลิกบุหรี่ ในส่วนของการให้ความรู้หรือการสร้างกฎระเบียบต่างๆ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพได้ ความตระหนัก การเรียนรู้ตลอดจนการสร้างปัจจัยเงื่อนไข ในครอบครัว การให้กำลังใจ รวมถึงการใช้ทุนเดิมของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญในการนำไปสู่การลดละเลิกบุหรี่

เกียรติพงศ์ โชคทวีพาณิชย์ (/2544) ได้ศึกษาการดำเนินงาน และประสิทธิผลของนโยบายการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ผลการศึกษาพบว่า มีเรื่องหมายแสดงเขตปลอดบุหรี่ มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของผู้มาใช้บริการในสถานที่สาธารณะ โดยสถานที่สาธารณะที่ติดเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ จะมีผู้ใช้บริการสูบบุหรี่น้อยกว่าสถานที่สาธารณะที่ไม่ติดเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ นอกจากนี้พบว่าการสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน ตลอดจนทรัพยากรอื่น ๆ จากรัฐบาลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ไปปฏิบัติ

ธิตี รัตนโชติ (2538) ได้ศึกษาวัยรุ่นหญิงกับการสูบบุหรี่ ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ ความรู้สึกผูกพันต่อบิดา มารดา ความรู้สึกผูกพันต่อครูและโรงเรียน ความยึดมั่นผูกพันต่อกิจกรรมที่สังคมยอมรับ ความเชื่อถือในบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ของสังคม และทัศนคติของวัยรุ่นหญิงต่อการสูบบุหรี่ของผู้หญิง โดยที่จำนวนเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่สูงที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ในหลักการประชุมทำงานอย่างมีส่วนร่วม AIC (Appreciation influence control) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน3ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนความพอใจ (A-Appreciation) โดยการสร้างการยอมรับมีส่วนร่วม และเข้าใจถึงความเป็นไปได้ว่างานนั้นจะสำเร็จ ขั้นตอนกลวิธี (I-Influence) ช่วยกันกำหนดวิธีการ/ ยุทธศาสตร์ และขั้นตอนการควบคุม (C-Control) การนำยุทธศาสตร์/ วิธีสำคัญมาปฏิบัติ นอกจากนี้การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมบุหรี่พบว่าการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม นวัตกรรมรูปแบบกิจกรรมในการป้องกันควบคุม และแก้ไขปัญหาที่สอดคล้อง เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านบุคคลและสถานที่ เป็นปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการดำเนินงานในด้านดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดและผลการศึกษามาเพื่อประยุกต์ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ดังกรอบแนวคิดในการวิจัยตามแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์จำนวน 2,180 คน คัดเลือกตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และมีลำดับการคัดเลือกดังนี้ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คัดเลือกชั้นปีละ 1 ห้องเรียน ได้จำนวนรวมทั้งสิ้น 3 ห้องเรียน และกลุ่ม 2 คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คัดเลือกระดับชั้นละ 2 ห้อง ได้แก่ ห้องเรียนในสายวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง และสายศิลป์ 1 ห้อง ได้จำนวน รวมทั้งสิ้น 6 ห้องเรียน เพื่อตอบแบบสอบถามพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชน

นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ยังเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม และ/ หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล ที่ได้รับการคัดเลือกอย่างเจาะจง ดังนี้

กลุ่ม 1 นักเรียนที่สูบบุหรี่ปัจจุบัน

กลุ่ม 2 นักเรียนที่เคยสูบบุหรี่

โดยทั้ง 4 กลุ่ม คัดเลือกกลุ่มละ 3-5 คน เพื่อสัมภาษณ์ในประเด็นสาเหตุการสูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ การพยายามเลิกสูบบุหรี่ และการเลิกสูบบุหรี่

พร้อมกันนี้ในการวิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการทำเวทีประชาคม เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานโครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่ โดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจาก 5 กลุ่มตัวแทน ได้แก่ 1) นักเรียน 2) บุคลากรในโรงเรียน 3) ผู้ปกครอง 4) ร้านค้าชุมชน 5) องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือผู้นำชุมชน กลุ่มละไม่น้อยกว่า 5 คน รวมประมาณ 25 – 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่พฤติกรรมในการสูบบุหรี่ การซื้อบุหรี่ สถานที่สูบบุหรี่

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ ได้แก่การชักชวนให้สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ในอนาคต การสูบบุหรี่ในกลุ่มต่างๆ อันตรายจากการสูบบุหรี่

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง

ส่วนที่4 เป็นแบบสอบถามทัศนคติต่อการเลิกบุหรี่ได้แก่ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่และผู้เคยสูบบุหรี่ที่ปัจจุบันเลิกแล้ว

ส่วนที่5 เป็นแบบสอบถามการจัดกิจกรรมการสอน การรณรงค์เกี่ยวกับบุหรี่ และการจัดเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน

ส่วนที่6 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวได้แก่อายุ เพศ การศึกษา บุคคลที่พักอาศัยในบ้านและสูบบุหรี่

2. แนวทางการสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP) พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในการศึกษาคั้งนี้ใช้แนวทางการสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP) พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้น โดยมีประเด็นคำถามหลักได้แก่ พฤติกรรมและวิถีชีวิตวัยรุ่นเป็นอย่างไร พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน การเข้าถึงบุหรี่ของเยาวชน และการจัดเขตปลอดบุหรี่

การเก็บข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น/ สถานการณ์ปัญหา โดยการใช้แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน โดยเก็บการข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. การสนทนากลุ่ม(Focus group) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept interview) ตามแนวทางการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการหลัก และผู้ช่วยวิจัยจำนวน 3 คนซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการรอง 1 คน ผู้จัดบันทึก 1 คน และผู้สังเกตการณ์ 1 คน

3 การศึกษารูปแบบการดำเนินงานโครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่ โดยการสัมภาษณ์ บันทึกลง และสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจากกิจกรรมเวทีประชาคมและการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประสานพื้นที่ไปยังเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสูงเม่นและโรงพยาบาลสูงเม่น หน่วยงานการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 ,โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการศึกษา เพื่อชี้แจงโครงการฯ

2. ทำการศึกษาเบื้องต้นเพื่อสำรวจสภาพปัญหาการสูบบุหรี่ของนักเรียน และประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วยแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมและใกล้เคียงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

3. ค้นหานักเรียนในโรงเรียนที่สูบบุหรี่ปัจจุบันและเคยสูบบุหรี่ เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่มและ/หรือสัมภาษณ์เจาะลึกในประเด็นต่างๆ อาทิ สาเหตุของการสูบ การเข้าถึง พฤติกรรมการสูบ การพยายามเลิกสูบบุหรี่ และวิธีเลิกสูบบุหรี่ เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเลิกบุหรี่

4. จัดเวทีประชาคมในโรงเรียน โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากข้อ 2 และ 3 มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมนี้ และใช้กระบวนการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม (Appreciation influence control: AIC) เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานโครงการ “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่” โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสูงเม่น และ โรงพยาบาลสูงเม่นเป็นผู้นำการประชุมและดำเนินการประชุม

4.1 การเตรียมการก่อนประชุม

- ขอความร่วมมือภาคีเครือข่ายในการจัดประชุม
- ชี้แจงวัตถุประสงค์ต่อหัวหน้าสถานศึกษาและขอความเห็นในการจัดประชุม เพื่อให้สะดวกราบรื่นทุกฝ่าย
- คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ตัวแทนของกลุ่มต่างๆ ในโรงเรียน ผู้ปกครองร้านค้าชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล ประมาณ 25 คน ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มละ 5 คน ทำหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุมตามวันเวลาที่กำหนด
- เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุมได้แก่ สถานที่ เครื่องเขียน การจดบันทึกต่างๆ

4.2 เข้าสู่ขั้นตอนการประชุม

- ผู้นำการประชุมนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาเบื้องต้น ประกอบด้วยสภาพปัญหาโรคภัยจากบุหรี่ในจังหวัดแพร่ แนวโน้มของปัญหาและความรุนแรงของปัญหาหากไม่เร่งดำเนินการแก้ไข และข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม เพื่อสรุปสถานการณ์การบริโภคยาสูบในโรงเรียน

ผู้นำประชุมให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษพิษภัย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ ต้องพูดถึง พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 กฎหมายห้ามขายบุหรี่บtlงโทษ/ ข้อห้าม

สมาชิกกลุ่มร่วมกัน เสนอแผนที่จะเป็นหรือสิ่งที่คาดหวัง เพื่อก้าวไปสู่ “โรงเรียนปลอดบุหรี่” รวมถึงวิเคราะห์ปัญหา/ อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนการก้าวสู่ความเป็น “โรงเรียนปลอดบุหรี่”

สมาชิกกลุ่มร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ (กำหนดกิจกรรมย่อย ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ ใครเป็นผู้รับผิดชอบหลัก/ รอง) ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนปลอดภัยจากบุหรี่ ในเบื้องต้นมีกิจกรรมหลัก คือ การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน การจัดตั้งมุม/ศูนย์ช่วยเหลือบุหรี่ การกำหนดพื้นที่ในโรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ จัดตั้งแกนนำ “คนรุ่นใหม่ ห่างไกลบุหรี่” และกิจกรรมการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

5. จัดทำฐานข้อมูลผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือลด ละเลิกบุหรี่ตามความเหมาะสมและความสมัครใจของผู้สูบบุหรี่ ตลอดจนเพื่อการติดตาม ควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินงาน

6. การจัดตั้งมุม/ศูนย์ช่วยเหลือลูกสูบบุหรี่ประจำโรงเรียน (แนวคิด มุม/ศูนย์ช่วยเหลือลูกสูบบุหรี่ประจำโรงเรียน อาจตั้งอยู่สถานที่ใดสถานที่หนึ่งเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ เอกสารความรู้และคู่มือเลิกบุหรี่ด้วยตนเอง และมีอาสาสมัคร/แกนนำ/การรวมกลุ่ม เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการสร้างกำลังใจในการเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดำเนินการคลินิกอดบุหรี่ในโรงพยาบาลเป็นที่เลี้ยงและให้การสนับสนุนด้านความรู้ เทคนิค วิชาการ อย่างต่อเนื่อง) คนที่สูบบุหรี่เลิกโดยเข้าโปรแกรม มีครูรับผิดชอบ

7. กำหนดพื้นที่ในโรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่

8. จัดตั้งแกนนำ “คนรุ่นใหม่ ห่างไกลบุหรี่”

จัดอบรม “คนรุ่นใหม่ ห่างไกลบุหรี่” คัดเลือกนักเรียนชั้นม.1 – ม.6 ระดับละไม่น้อยกว่า 10 คน รวมประมาณ 70 คน (ในการนำนักเรียนเข้ารับการอบรม จะมีครูผู้รับผิดชอบด้านกิจกรรมในโรงเรียน เข้าเป็นผู้ร่วมดำเนินการอบรมทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเข้าใจกระบวนการขั้นตอนในการผลักดันให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องในโรงเรียนต่อไป)

เนื้อหาการอบรมประกอบด้วย

- ความรู้ โทษพิษภัยของบุหรี่
- แนวคิด/ กลวิธีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคล
- แนวทาง/ กลวิธีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการไม่สูบบุหรี่
- เทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่
- จัดทำแผนปฏิบัติการในโรงเรียน

9. การรณรงค์เผยแพร่และประชาสัมพันธ์

แกนนำ “คนรุ่นใหม่ ห่างไกลบุหรี่” สร้างแนวร่วมและจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม “คนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่” ในโรงเรียนดำเนินกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการไม่สูบบุหรี่ และจัดสภาพแวดล้อมปลอดบุหรี่ในโรงเรียน และสถานที่สาธารณะนอกโรงเรียน ร้านค้ารอบโรงเรียนในระยะ 500 เมตร การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความรู้ โทษพิษภัย จากบุหรี่ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และประสานงานสื่อมวลชน อาทิ วิทยุชุมชน เสียงตามสายในหมู่บ้าน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในพื้นที่เพื่อร่วมรณรงค์ให้เยาวชนปลอดภัยจากบุหรี่ ประสานงานเครือข่ายของหน่วยงาน/ องค์กรภายนอกสถานศึกษา เพื่อร่วมรณรงค์/ จัดกิจกรรมสนับสนุนให้เยาวชนปลอดภัยจากบุหรี่ อย่างน้อย 2 ครั้ง

10. ประเมินผลโดยจัดเวทีประชาคม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อประเมินสภาพปัญหาเบื้องต้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ภายหลังจากดำเนินงาน “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่” รวมถึงระดับความพึงพอใจขององค์กร/ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ นี้

11. มอบโล่/ประกาศเกียรติคุณโรงเรียนปลอดบุหรี่ ใบประกาศเกียรติคุณให้กับภาคีที่เข้าร่วมโครงการ และมอบประกาศเกียรติคุณผู้เลิกสูบบุหรี่ได้

การประมวลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้
 - 1) จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมเวทีประชาคม จากการบันทึกและสังเกตในการจัดกิจกรรม เป็นหัวข้อย่อยตามประเด็นแนวทางการดำเนินงานโครงการ “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่” หลังจากนั้นจึงรวบรวมหัวข้อย่อยผสมผสานกัน เพื่อนำไปสู่หัวข้อใหญ่ของประเด็นการศึกษา
 - 2) นำสิ่งที่ค้นพบได้มาสรุปโยงความสัมพันธ์ในองค์รวมให้เห็นภาพรวมรูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากพิษภัยบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านการป้องกันไม่ให้มีการริเริ่ม ลองบุหรี่ การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ การปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม
 - 3) เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากพิษภัยบุหรี่ในโรงเรียนทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. ผลการดำเนินงานโครงการ “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่”

1 ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ในการศึกษานี้ทำการศึกษาเบื้องต้นเพื่อสำรวจสภาพปัญหาการสูบบุหรี่ของนักเรียน และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่มและ/หรือสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมและใกล้เคียงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

1.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้วยแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยโครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่: กรณีศึกษาโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์จำนวน 425 คน โดยจะเสนอผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่
2. ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่
3. การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง
4. ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่
5. การสอนการณรงค์เกี่ยวกับบุหรี่และการจัดเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน
6. ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามการเคย ทดลองสูบบุหรี่

ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
เคยทดลองสูบบุหรี่แม่เพียง 1 หรือ 2 ครั้ง		
เคย	92	21.6
ไม่เคย	333	78.4
รวม	425	100.0

จากตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการเคยทดลองสูบบุหรี่แม่เพียง 1 หรือ 2 ครั้ง พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยลองสูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 78.4 ส่วนนักเรียนที่เคยลองสูบบุหรี่มีร้อยละ 21.6

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามอายุที่สูบบุหรี่ครั้งแรก

ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
อายุที่สูบบุหรี่ครั้งแรก		
10 ปี	2	2.1
11 ปี	5	5.4
12 ปี	29	31.5
13 ปี	14	15.2
14 ปี	17	18.4
15 ปี	6	6.5
16 ปี	8	8.6
17 ปี	11	12.3
รวม	92	100.0

จากตารางที่ 2 ในกลุ่มนักเรียนที่สูบบุหรี่พบว่าส่วนใหญ่สูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่อ อายุ 12 ปีมากที่สุดร้อยละ 31.5 รองลงมาได้แก่อายุ 14 ปีและ 13 ปีคิดเป็นร้อยละ 18.4 และ 15.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามจำนวนวันที่สูบบุหรี่ จำนวนที่สูบบุหรี่ต่อวัน และการได้บุหรี่มาสูบ

ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนวันที่สูบบุหรี่		
1-2	8	8.6
3-5	12	13.0
6-9	19	20.6
10-19	37	40.1
20-29	11	12.3
ทุกวัน	5	5.4
รวม	92	100.0
จำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน		
1-5 มวน	27	29.3
6-10 มวน	34	36.9
11-20 มวน	20	21.5
21 มวนขึ้นไป	11	12.3
รวม	92	100.0
ปกติได้บุหรี่มาสูบโดย		
ซื้อจากห้างสรรพสินค้า	0	0
ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ	7	7.6
ซื้อจากร้านขายของชำ	29	31.5
ซื้อจากเครื่องขายบุหรี่อัตโนมัติ	0	0
ฝากให้ผู้อื่นซื้อแทน	24	26.0
ขอจากผู้อื่น	21	22.6
ผู้อื่นให้บุหรี่	11	12.3
รวม	92	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่าในช่วง 30 วันที่ผ่านมา นักเรียนที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ 10-19 วัน คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมา 6-9 วัน คิดเป็นร้อยละ 20.6 ส่วนสูบบุหรี่ทุกวันพบร้อยละ 5.4 การสูบบุหรี่ต่อวันพบว่า มีการสูบ 6-10 มวนต่อวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมา 1-5 มวนต่อวันคิดเป็นร้อยละ 29.3 ส่วน การสูบ 21 มวนขึ้นไปพบร้อยละ 12.3 การได้บุหรี่มาสูบส่วนใหญ่ซื้อจากร้านขายของชำ คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาฝากให้ผู้อื่นซื้อแทน และขอจากผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 26.0 และ 22.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามยี่ห้อบุหรี่ที่สูบ จำนวนเงินที่จ่ายซื้อบุหรี่ และจำนวนเงินที่ได้รับต่อเดือน

ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ยี่ห้อบุหรี่ที่สูบ		
ระบุนิยี่ห้อ	54	58.7
กรองทิพย์	17	31.5
มอร์	21	38.9
แอล.เอ็ม	12	22.2
มาร์โบโร	4	7.4
ยี่ห้อใดก็ได้	31	33.6
ไม่ทราบยี่ห้อ	7	7.7
รวม	92	100.0
จำนวนเงินที่จ่ายซื้อบุหรี่ 1 ซอง/บุหรี่ยี่สิบมวน		
ระบุราคา 38-45 บาท	69	75.0
ไม่ได้ซื้อบุหรี่หรือไม่ได้ซื้อบุหรี่ยี่สิบมวน	23	25.0
รวม	92	100.0
จำนวนเงินที่จ่ายซื้อบุหรี่ใน 30 วันที่ผ่านมา		
<100 บาท	5	5.4
101-200 บาท	16	17.4
201-300 บาท	22	23.7
301-400 บาท	31	33.6
401-500 บาท	11	12.3
>500 บาทขึ้นไป	7	7.6
รวม	92	100.0

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามยี่ห้อบุหรี่ที่สูบ จำนวนเงินที่จ่ายซื้อบุหรี่ และจำนวนเงินที่ได้รับต่อเดือน(ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่ได้รับ		
<1,000บาท	24	26.1
1,001-1,500บาท	44	47.8
1,501-2,000บาท	18	19.6
2,001-2,501บาท	6	6.5
รวม	92	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะระบุยี่ห้อที่สูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 58.7 โดยระบุยี่ห้ออมอร์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ยี่ห้อกรองทิพย์คิดเป็นร้อยละ 38.9 และ 31.5 ตามลำดับ ส่วนระบุยี่ห้อใดก็ได้และไม่ทราบยี่ห้อคิดเป็นร้อยละ 33.6 และ 7.7 ตามลำดับค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ชนิด 1ซอง 20มวนส่วนใหญ่ซื้อในราคา 38-45 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.0 ส่วนไม่ได้ซื้อบุหรี่หรือไม่ได้ซื้อบุหรี่ทั้งสองพบร้อยละ 25 ในช่วง 30 วันที่ผ่านมาส่วนใหญ่จ่ายเงินซื้อบุหรี่ปริมาณราคา 301-400 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.6 รองลงมา 201-300 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.7 การได้รับค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ได้รับค่าใช้จ่ายเดือนละ 1,001 – 1,500 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.1

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามการซื้อบุหรี่ การใช้จ่ายรูปแบบอื่น สถานที่สูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า

ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ปฏิเสธขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด		
ไม่เคยซื้อบุหรี่เอง	3	3.3
ปฏิเสธการขายทุกครั้ง	14	15.2
ปฏิเสธการขายบางครั้ง	39	42.4
ไม่ใช่	36	39.1
รวม	92	100.0

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่จำแนกตามการซื้อบุหรี่ การใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่น สถานที่สูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า(ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
การเคยใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่นนอกจากบุหรี่		
ไม่ใช้	56	60.9
ใช้	36	39.1
สูบบุหรี่มีตนเอง	36	100.0
อื่นๆ(เคี้ยวยาเส้น,จุกยาสูบข้างกระพุ้งแก้ม,ซิการ์)	0	0
รวม	92	100.0
สถานที่สูบบุหรี่		
ที่บ้าน	31	33.7
ที่โรงเรียน	61	66.3
ห้องน้ำ	24	39.3
หลังโรงเรียน	11	18.0
ศาลาข้างสนามฟุตบอล	17	27.8
ใต้ต้นไม้	9	14.9
รวม	92	100.0
การเคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า		
ไม่เคย	24	26.1
ใช้ ในบางครั้ง	42	45.6
ใช้ ปกติ	26	28.3
รวม	92	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่าการซื้อบุหรี่ส่วนใหญ่ผู้ขายบุหรี่มีการปฏิเสธขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุผู้ซื้อไม่ถึงเกณฑ์กำหนดบางครั้งคิดเป็นร้อยละ 42.4 และพบว่าผู้ขายบุหรี่ให้โดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนดคิดเป็นร้อยละ 39.1 สำหรับการใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่นนอกจากบุหรี่พบว่ามีผู้ใช้ร้อยละ 39.1 โดยสูบบุหรี่มีตนเองคิดเป็นร้อยละ 100 สถานที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะสูบที่โรงเรียนร้อยละ 66.3 โดยระบุบริเวณห้องน้ำมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาเป็นศาลาพักผ่อนข้างสนามฟุตบอล ร้อยละ 27.8 การสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้าส่วนใหญ่ตอบว่าใช้ในบางครั้งสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้าคิดเป็นร้อยละ 45.6

2. ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามการสูบบุหรี่ของพ่อ แม่ และเพื่อนสนิท

การสูบบุหรี่ของพ่อ แม่ และเพื่อนสนิท	จำนวน	ร้อยละ
การสูบบุหรี่ของพ่อ		
สูบ	132	31.0
เคยสูบแต่เลิกแล้ว	46	10.8
ไม่สูบ	178	41.9
ไม่ทราบ	69	16.3
รวม	425	100.0
การสูบบุหรี่ของแม่		
สูบ	41	9.6
เคยสูบแต่เลิกแล้ว	35	8.2
ไม่สูบ	327	77.0
ไม่ทราบ	22	5.2
รวม	425	100.0
การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท		
สูบ	153	36.0
เคยสูบแต่เลิกแล้ว	94	22.1
ไม่สูบ	112	26.4
ไม่ทราบ	66	15.5
รวม	425	100.0

จากตารางที่ 6 การสูบบุหรี่ในกลุ่มของพ่อ แม่ และเพื่อนสนิทนักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาเป็นพ่อสูบบุหรี่ และแม่สูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 31.0 และ 9.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามการชวนให้สูบบุหรี่
ของเพื่อน การพูดถึงอันตรายของบุหรี่ในครอบครัว การคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่ในอีก 12 เดือน
และ 5 ปี และการเลิกบุหรี่ของคนเริ่มสูบบุหรี่

ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ถ้าเพื่อนหรือเพื่อนสนิทชวนให้สูบบุหรี่		
ไม่สู้อย่างแน่นอน	214	50.3
อาจจะไม่สูบ	135	31.8
อาจจะสูบ	56	13.2
สู้อย่างแน่นอน	20	4.7
รวม	425	100.0
บุคคลในครอบครัวพูดถึงอันตรายการสูบบุหรี่		
มี	397	93.4
ไม่มี	28	6.6
รวม	425	100.0
ในอีก 12 เดือนข้างหน้าคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่		
ไม่สู้อย่างแน่นอน	203	47.8
อาจจะไม่สูบ	157	36.9
อาจจะสูบ	41	9.6
สู้อย่างแน่นอน	24	5.7
รวม	425	100.0
ในอีก 5 ปีข้างหน้าคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่		
ไม่สู้อย่างแน่นอน	174	40.9
อาจจะไม่สูบ	207	48.7
อาจจะสูบ	30	7.6
สู้อย่างแน่นอน	14	2.8
รวม	425	100.0

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามการชวนให้สูบบุหรี่ของเพื่อน การพูดถึงอันตรายของบุหรี่ในครอบครัว การคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่ในอีก12เดือน และ 5ปี และการเลิกบุหรี่ของคนเริ่มสูบบุหรี่(ต่อ)

ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
คิดว่าคนเริ่มสูบบุหรี่จะเลิกยากหรือไม่		
ไม่ยากอย่างแน่นอน	106	24.9
อาจจะไม่ยาก	211	49.6
อาจจะยาก	74	17.4
ยากอย่างแน่นอน	38	8.1
รวม	425	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่าการชวนให้สูบบุหรี่ของเพื่อนหรือเพื่อนสนิทส่วนใหญ่ไม่สู้อย่างแน่นอน คิดเป็นร้อยละ 50.3 รองลงมาอาจจะไม่สู่อและอาจจะสู่อคิดเป็นร้อยละ 31.8 และ 13.2 ตามลำดับ การพูดถึงอันตรายของบุหรี่ในครอบครัวส่วนใหญ่ร้อยละ 93.4 บุคคลในครอบครัวมีการพูดถึงอันตรายของการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ในอนาคตในระยะเวลา12เดือนข้างหน้าส่วนใหญ่ไม่สู้อย่างแน่นอนคิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาอาจจะไม่สู่อคิดเป็นร้อยละ 36.9 ส่วนในระยะเวลาอีก5ปีข้างหน้าส่วนใหญ่คิดว่าอาจจะไม่สู่อคิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาคิดว่าไม่สู่ออย่างแน่นอนร้อยละ 40.9 ในการเลิกบุหรี่ของคนเริ่มสูบบุหรี่ส่วนใหญ่คิดว่าอาจจะไม่ยากคิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมาไม่ยากอย่างแน่นอนคิดเป็นร้อยละ 24.9

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามความแตกต่างของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่กับไม่สูบบุหรี่และความผ่อนคลายของผู้ที่สูบบุหรี่กับไม่สูบบุหรี่

ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ความแตกต่างเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่		
มากกว่า	21	4.9
น้อยกว่า	358	84.2
ไม่แตกต่าง	46	10.9
รวม	425	100.0

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามความแตกต่างของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่กับไม่สูบบุหรี่และความผ่อนคลายของผู้ที่สูบบุหรี่กับไม่สูบบุหรี่(ต่อ)

ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ความแตกต่างเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่		
มากกว่า	5	1.2
น้อยกว่า	406	95.5
ไม่แตกต่าง	14	3.3
รวม	425	100.0
ความผ่อนคลายของผู้สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่		
มากกว่า	159	37.4
น้อยกว่า	138	32.4
ไม่แตกต่าง	128	30.2
รวม	425	100.0
ความน่าสนใจของเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่		
มากกว่า	55	12.9
น้อยกว่า	274	64.5
ไม่แตกต่าง	96	22.6
รวม	425	100.0
ความน่าสนใจของเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่		
มากกว่า	43	10.1
น้อยกว่า	281	66.1
ไม่แตกต่าง	101	23.8
รวม	425	100.0

จากตารางที่ 8 การสูบบุหรี่ของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงพบว่าส่วนใหญ่คิดว่าเด็กที่สูบบุหรี่มีจำนวนน้อยกว่าเด็กที่ไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มเด็กผู้ชายคิดเป็นร้อยละ 84.2 และเด็กผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ 95.5 ส่วนใหญ่คิดว่า การสูบบุหรี่ทำให้ผู้สูบบุหรี่มีความรู้สึกผ่อนคลายมากกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 37.4 และส่วนใหญ่คิดว่าเด็กที่สูบบุหรี่มีความน่าสนใจน้อยกว่าเด็กที่ไม่สูบบุหรี่ โดยในกลุ่มเด็กผู้ชายคิดเป็นร้อยละ 64.5 และเด็กผู้หญิง คิดเป็นร้อยละ 66.1

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามผลการสูบบุหรี่ที่มีต่อน้ำหนักตัว และสุขภาพ การคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ ความคิดเห็นต่อคนสูบบุหรี่ และผลการเลิกบุหรี่

ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
การสูบบุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลง		
เพิ่มขึ้น	42	9.9
ลดลง	316	74.3
ไม่เปลี่ยนแปลง	67	15.8
รวม	425	100.0
การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ		
ไม่อันตรายอย่างแน่นอน	41	9.6
อาจจะไม่อันตราย	68	16.0
อาจจะอันตราย	71	16.7
อันตรายอย่างแน่นอน	245	57.7
รวม	425	100.0
การเลิกคบกับเพื่อนที่สูบบุหรี่		
ไม่เลิกคบ	196	46.1
เลิกคบบางคน	141	33.2
เลิกคบเป็นส่วนใหญ่	78	18.3
เลิกคบทั้งหมด	10	2.4
รวม	425	100.0
ความคิดเมื่อเห็นผู้ชายคนหนึ่งสูบบุหรี่		
ขาดความมั่นใจ	147	34.6
โง่	124	29.2
เป็นผู้ล้มเหลว	41	9.6
เป็นผู้ประสบความสำเร็จ	38	8.9
ฉลาดหลักแหลม	16	3.8
เป็นผู้มีประสบการณ์มาก	59	13.9
รวม	425	100.0

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่จำแนกตามผลการสูบบุหรี่ที่มีต่อน้ำหนักตัว และสุขภาพ การคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ ความคิดเห็นต่อคนสูบบุหรี่ และผลการเลิกบุหรี่ (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเมื่อเห็นผู้หญิงคนหนึ่งสูบบุหรี่		
ขาดความมั่นใจ	211	49.6
โง่	138	32.5
เป็นผู้ล้มเหลว	36	8.5
เป็นผู้ประสบความสำเร็จ	12	2.8
ฉลาดหลักแหลม	15	3.6
เป็นผู้มีประสบการณ์มาก	13	3.0
รวม	425	100.0
การเลิกบุหรี่ใน 1-2 ปีชีวิตจะยืนยาวได้หรือไม่		
ไม่ได้อย่างแน่นอน	22	5.2
อาจจะไม่ได้	96	22.6
อาจจะได้	176	41.4
ได้อย่างแน่นอน	131	30.8
รวม	425	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวลดลงคิดเป็นร้อยละ 74.3 และคิดว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างแน่นอนคิดเป็นร้อยละ 57.7 ในการเลิกคบกับเพื่อนที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่คิดว่าไม่เลิกคบคิดเป็นร้อยละ 46.1 และเลิกคบเป็นบางคนคิดเป็นร้อยละ 33.2 การที่เห็นคนสูบบุหรี่ส่วนใหญ่มีความคิดว่าขาดความมั่นใจ โดยมีความคิดกับผู้ชายที่สูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 34.6 และผู้หญิงที่สูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 49.6 ในการเลิกบุหรี่ได้ภายใน 1-2 ปีส่วนใหญ่คิดว่าชีวิตอาจจะยืนยาวได้คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมาคิดว่าได้อย่างแน่นอนคิดเป็นร้อยละ 30.8

3. การได้รับวันบวหรีจากผู้สูบบหรีข้างเคียง

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละของนักเรียนในการได้รับวันบวหรีจากผู้สูบบหรีข้างเคียงจำแนกตามอันตรายจากการได้รับวันบวหรี การมีผู้สูบบหรีใกล้ตัวในบ้าน และนอกรบ้าน

การได้รับวันบวหรีจากบุคคลข้างเคียง	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับวันบวหรีจากบุคคลข้างเคียงเป็นอันตรายต่อตัวท่าน		
ไม่อันตรายอย่างแน่นอน	16	3.7
อาจจะไม่อันตราย	46	10.8
อาจจะอันตราย	44	10.3
อันตรายอย่างแน่นอน	319	75.2
รวม	425	100.0
ใน 7 วันที่ผ่านมา มีกี่วันที่มีผู้สูบบหรีในบ้าน		
ไม่มี	142	33.4
1-2 วัน	94	22.1
3-4 วัน	117	27.5
5-6 วัน	103	24.2
มีทุกวัน	62	7.2
รวม	425	100.0
ใน 7 วันที่ผ่านมา มีกี่วันที่มีผู้สูบบหรีใกล้ท่านในสถานทีนอกร		
ไม่มี	58	13.6
1-2 วัน	70	16.5
3-4 วัน	128	30.1
5-6 วัน	72	16.9
มีทุกวัน	97	22.9
รวม	425	100.0

จากตารางที่ 10 นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่า การได้รับวันบวหรีจากผู้สูบบหรีข้างเคียงเป็นอันตรายอย่างแน่นอน คิดเป็นร้อยละ 75.2 รองลงมา คิดว่า อาจจะไมอันตราย ร้อยละ 10.8 และในช่วง 7 วันที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ไม่มีผู้สูบบหรีในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 33.4 รองลงมา มีผู้สูบบหรีในบ้าน 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ส่วนมีผู้สูบบหรีในบ้านทุกวันมีร้อยละ 7.2 และมีผู้สูบบหรีใกล้ตัวในสถานทีอื่นนอกรจากบ้าน ส่วนใหญ่มี 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 30.1 รองลงมา มีทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 22.9

4. ความคิดเห็นต่อการเลิกบุหรี่

4.1 ความคิดเห็นต่อการเลิกบุหรี่ในกลุ่มผู้สูบบุหรี่

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่สูบบุหรี่ที่มีความคิดเห็นต่อการเลิกบุหรี่จำแนกตามความคิดเห็นในการเลิกสูบบุหรี่ การเคยเลิกสูบบุหรี่และการได้รับความช่วยเหลือในการเลิกบุหรี่

ความคิดเห็นต่อการเลิกสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ท่านคิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ในตอนนี้		
ใช่	67	72.8
ไม่ใช่	25	27.2
รวม	92	100.0
ท่านเคยเลิกสูบบุหรี่ในช่วงปีที่ผ่านมา		
เคย	71	77.2
<5ครั้ง	29	40.8
5-10ครั้ง	32	45.0
>10ครั้ง	10	14.2
ไม่เคย	21	22.8
รวม	92	100.0
ถ้าท่านต้องการเลิกสูบบุหรี่คิดว่าจะสามารถเลิกได้หรือไม่		
ได้	54	58.7
ไม่ได้	38	41.3
รวม	92	100.0
การได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำในการเลิกบุหรี่		
เคยได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ	0	0
เคยได้รับจากเพื่อน	26	28.2
เคยได้รับจากบุคคลในครอบครัว	41	44.6
ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือ	25	27.2
รวม	92	100.0

จากตารางที่ 11 ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่คิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ในตอนนี้คิดเป็นร้อยละ 72.8 และส่วนใหญ่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ในช่วง 1 ปี ที่ผ่านมามีคิดเป็นร้อยละ 77.2 โดยพบว่าเคยเลิก 5-10 ครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.8 ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่คิดว่าสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ถ้าต้องการเลิกบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 58.7 และส่วนใหญ่ร้อยละ 44.6 เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาเคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากเพื่อนคิดเป็นร้อยละ 28.2 และไม่เคยได้รับความช่วยเหลือคิดเป็นร้อยละ 27.2

4.2 ความคิดเห็นต่อการเลิกสูบบุหรี่ในกลุ่มผู้ที่เคยสูบบุหรี่และปัจจุบันเลิกสูบแล้ว

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละของนักเรียนที่เคยสูบบุหรี่และปัจจุบันเลิกแล้วที่มีความคิดเห็นต่อการเลิกสูบบุหรี่ จำแนกตามระยะเวลาที่เลิกบุหรี่ และวัตถุประสงค์หลักในการเลิกบุหรี่

ความคิดเห็นต่อการเลิกสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่เลิกบุหรี่		
1-3เดือน	5	14.2
4-11เดือน	14	40.0
1ปี	11	31.4
2 ปี	3	8.6
3ปีหรือนานกว่านั้น	2	5.8
รวม	92	100.0
วัตถุประสงค์หลักที่ตัดสินใจเลิกบุหรี่		
สุขภาพ	9	25.7
ประหยัดเงิน	2	5.5
ครอบครัวไม่ชอบให้สูบบุหรี่	14	40.0
เพื่อนไม่ชอบให้สูบบุหรี่	5	14.2
บทลงโทษที่รุนแรงของโรงเรียน	2	5.7
การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่	3	8.7
รวม	92	100.0

จากตารางที่ 12 พบว่านักเรียนที่เคยสูบบุหรี่ที่ปัจจุบันเลิกสูบแล้วมีจำนวน 35 คนคิดเป็นร้อยละ 38.0 ของผู้สูบบุหรี่ทั้งหมด พบว่าผู้ที่เลิกสูบบุหรี่ส่วนใหญ่เลิกสูบบุหรี่เป็นระยะเวลา 4-11 เดือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.4 โดยวัตถุประสงค์หลักที่ทำให้ตัดสินใจเลิกบุหรี่คือ ครอบครัวไม่ชอบให้สูบบุหรี่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาคือเพื่อสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 25.7

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนการรณรงค์เกี่ยวกับบุหรี่ และการจัดเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน

ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามการได้รับการสอนในห้องเรียน การประชาสัมพันธ์นอกห้องเรียน การเห็นป้ายเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน

การจัดกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับการสอนเกี่ยวกับอันตรายจากบุหรี่ในห้องเรียน		
ได้รับ	172	40.4
ไม่ได้รับ	187	44.0
ไม่แน่ใจ	66	15.6
รวม	425	100.0
การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบุหรือนอกห้องเรียน		
มี	161	37.9
ไม่มี	98	23.0
ไม่แน่ใจ	166	39.1
รวม	425	100.0
เคยเห็นป้ายหรือสัญลักษณ์ปลอดบุหรี่ในโรงเรียน		
เคย	303	71.3
ไม่เคย	74	17.4
ไม่แน่ใจ	48	11.3

จากตารางที่ 13 พบว่าการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ในระหว่างปีการศึกษาที่แล้วส่วนใหญ่ของนักเรียนไม่ได้รับการสอนคิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาได้รับ คิดเป็นร้อยละ 40.4 และ การประชาสัมพันธ์เช่นให้ความรู้เสียงตามสาย จัดนิทรรศการ หรือจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องบุหรือนอกห้องเรียนส่วนใหญ่ของนักเรียนไม่แน่ใจว่ามีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบุหรือนอกห้องเรียนคิดเป็นร้อยละ 39.1 รองลงมาที่มีการประชาสัมพันธ์คิดเป็นร้อยละ 37.9

การเคยเห็นป้าย “เขตปลอดบุหรี่” หรือสัญลักษณ์เขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียนนักเรียนส่วนใหญ่เคยเห็นป้ายฯ คิดเป็นร้อยละ 71.3

ตารางที่ 14 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามการพบเห็นคนสูบบุหรี่ในโรงเรียนและการจัดเขต
ปลอดบุหรี่ในโรงเรียน

การจัดกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
การพบเห็นคนสูบบุหรี่ในโรงเรียน		
ห้องน้ำ		
เคย	284	66.8
ไม่เคย	116	27.3
ไม่แน่ใจ	25	5.9
รวม	425	100.0
ห้องเรียน		
เคย	42	9.9
ไม่เคย	218	51.3
ไม่แน่ใจ	165	38.8
รวม	425	100.0
โรงอาหาร		
เคย	59	13.9
ไม่เคย	194	45.6
ไม่แน่ใจ	172	40.5
รวม	425	100.0
อื่นๆภายในรั้วโรงเรียน		
เคย	241	56.7
ไม่เคย	106	24.9
ไม่แน่ใจ	78	18.4
รวม	425	100.0
ต้องการให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่อย่างไร		
ไม่มีการสูบบุหรี่ในบริเวณใดๆของโรงเรียน	247	58.1
มีการสูบบุหรี่ได้เฉพาะที่ตามข้อกำหนดของกฎหมาย	178	41.9
รวม	425	100.0

จากตารางที่ 14 ในระยะเวลา 30วันที่ผ่านมา มีผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียนส่วนใหญ่ห้องน้ำคิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมาบริเวณอื่นๆ ภายในรั้วโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 56.7 การจัดเขตปลอดบุหรี่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.9 ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการเป็นเขตปลอดบุหรี่ โดยไม่มีการสูบบุหรี่ในบริเวณใดๆ ของโรงเรียน

6. ข้อมูลส่วนตัว

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามอายุ เพศ ระดับชั้นที่ศึกษาและบุคคลที่สูบบุหรี่ในบ้าน

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
<12ปี	7	1.6
13-15ปี	192	45.1
16-18ปี	211	49.6
>18ปี	15	3.7
รวม	425	100.0
เพศ		
ชาย	243	57.2
หญิง	182	42.8
รวม	425	100.0
การศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่1	74	17.4
มัธยมศึกษาปีที่2	71	16.7
มัธยมศึกษาปีที่3	65	15.3
มัธยมศึกษาปีที่4	69	16.2
มัธยมศึกษาปีที่5	84	19.8
มัธยมศึกษาปีที่6	62	14.6
รวม	425	100.0

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามอายุ เพศ ระดับชั้นที่ศึกษาและบุคคลที่สูบบุหรี่ในบ้าน

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลในบ้านที่ปัจจุบันสูบบุหรี่		
มี	193	45.4
1คน	138	71.5
2คน	32	16.6
3คน	14	7.2
>3คน	9	4.7
ผู้ที่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับตัวท่าน		
พ่อ	127	52.9
แม่	36	15.0
พี่ชาย/น้องชาย	53	22.1
พี่สาว/น้องสาว	7	2.9
ลุง/ป้า/น้า/อา	5	2.1
ไม่มี	232	54.6
รวม	425	100.0

จากตารางที่ 15 นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุ 16 – 18 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมา มีอายุ 13 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.1 ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 57.2 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 42.8

ระดับการศึกษาของนักเรียนส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 19.8 รองลงมาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 17.4

บุคคลที่พักอาศัยในบ้านเดียวกับนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 54.6 และมีผู้สูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 45.4 ส่วนใหญ่มีจำนวนคนสูบบุหรี่ในบ้าน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 71.5 โดยผู้ที่สูบบุหรี่ในบ้านเป็นพ่อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมา พี่ชาย/น้องชาย 22.1 และแม่ 15.0

1.2 สรุปผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่มครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรม การสูบบุหรี่ และการเข้าถึงบุหรี่ของเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่จำนวน 10 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ในปัจจุบันจำนวน 6 คนและนักเรียนที่เลิกสูบบุหรี่แล้วจำนวน 4 คน

ประเด็น 1 : พฤติกรรมและวิถีชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างไร

นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเป็นนักเรียนที่พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ โดยพฤติกรรมและวิถีชีวิตในวันธรรมดา(จันทร์ - ศุกร์) ของนักเรียนมีกิจกรรมที่ทำในแต่ละวันเหมือนกับนักเรียนทั่วไปคือออกจากบ้านไปโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสือ อาจมีกิจกรรมอื่นทำที่โรงเรียน คือ เล่นดนตรี เล่นกีฬาเช่นฟุตบอล ตะกร้อ บาสเกตบอล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันกับเพื่อนๆ ในตอนพักหรือหลังเลิกเรียนซึ่งสามารถรวมกลุ่มกันเล่นได้ไม่ยาก สำหรับในช่วงวันหยุดส่วนใหญ่จะไปเที่ยวกับเพื่อน เพื่อเล่นเกม ในร้านเกม ขับรถมอเตอร์ไซด์ ช่วยงานของบิดามารดาบ้าง มีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในช่วงวันหยุดคือการ เล่นกีฬาโดยเฉพาะฟุตบอลซึ่งเล่นกันในสนามกีฬาของหมู่บ้านร่วมกันกับเพื่อนๆที่โรงเรียน

ลักษณะทางด้านของครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ บางคนมีบิดาหรือมารดาที่รับราชการ ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายคือมีพ่อ แม่และอยู่ร่วมกันกับปู่ย่าตายายด้วยไม่มีคนไหนที่ไม่มีทั้งพ่อและแม่ ซึ่งนักเรียนคิดว่าการเป็นครอบครัวขยายจะเป็นการดีที่จะได้ช่วยพ่อแม่ดูแลปู่ย่าตายาย และมีคนทำอาหารให้รับประทาน บางส่วนคิดว่าครอบครัวเดี่ยวดีกว่าเพราะจะได้สบายไม่ต้องมีภาระรับผิดชอบ

นิสัยของนักเรียนส่วนใหญ่ก็เหมือนวัยรุ่นทั่วไปคือเป็นคนใจร้อน แต่เป็นคนสนุกสนาน สบายๆ รู้จักการแบ่งปันโดยเฉพาะกับเพื่อนๆในโรงเรียน มีน้อยคน(2คน)ที่เป็นคนเงียบๆ ชอบอยู่คนเดียว ที่บ้านนักเรียนส่วนใหญ่(7 คน) มักมีคนในครอบครัวคือพ่อ พี่ ลุงหรือป้าสูบบุหรี่ให้เห็น ทำให้เกิดการอยากลองอยากเลียนแบบและเห็นพฤติกรรม การสูบบุหรี่เป็นเรื่องธรรมดา ส่วนใหญ่ได้รับภัยจากบุหรี่มือสอง

ประเด็น 2 : พฤติกรรม การสูบบุหรี่

นักเรียนที่เคยมีพฤติกรรม การสูบบุหรี่แต่ปัจจุบันเลิกสูบแล้วนั้น ส่วนใหญ่จะเริ่มสูบเมื่ออายุ 14-15 ปี สาเหตุเพราะอยากลอง พอลองแล้วก็เลยสูบบมาเรื่อยๆ เฉลี่ยวันละประมาณ 3 มวน โดยขอซื้อแบบแบ่งขายจากร้านค้าในหมู่บ้านซึ่งเป็นร้านประจำ การซื้อก็จะหาซื้อแบบหลบๆซ่อนๆ โดยแม่ค้ามักจะสอบถามอายุก่อนว่าอายุถึง 18 ปีหรือไม่ ทำให้รู้สึกอายเมื่อโดนถามถึงอายุเพราะต้องโกหก แต่ก็มียางร้านที่ขายให้โดยไม่ได้คำนึงถึงอายุคนซื้อ สูบได้ 1-2 ปีก็เลิก ตอนแรการู้สึกว่าเลิกยาก เพราะจะมีอาการอยากบุหรี่ หงุดหงิด ใจสั่น ต้องค่อยๆเลิกโดยการลดปริมาณการสูบลง คือสูบบพอหายอยากแล้วก็ทิ้ง จากนั้นก็เลิกสูบได้ แต่ก็มีบางคนคิดว่าลองแล้วไม่ได้ติดใจอะไร รู้สึกขม มีการสาธกคว้น รู้สึกเหน้อย โอคคล้ายหอบหืด ก็ทำให้รู้สึกว่าการสูบบุหรี่ไม่มีอะไรดี ทำให้เลิกได้ไม่ยาก การสูบบุหรี่ส่วนใหญ่แอบสูบที่โรงเรียนหรือที่บ้านเพื่อนเพราะกลัวว่าหากผู้ปกครองเห็นแล้วจะดุและโดนลงโทษ และเหตุผลที่เลิกได้ก็เพราะเพื่อนหญิงหรือแฟนขอร้องให้เลิก

สำหรับผู้ที่ปัจจุบันยังเลิกไม่ได้ เคยเริ่มสูบบุหรี่อายุน้อยที่สุดเพียง 12 ปี สูงสุด 15 ปี สาเหตุที่สูบบุหรี่เพราะอยากลอง เนื่องจากเห็นคนในครอบครัวคือพ่อ พี่ ป้าหรืออาสาสูบบุหรี่ให้เห็น และเห็นเพื่อนสูบบุหรี่ที่โรงเรียน เคยลองสูบบุหรี่ครั้งแรกมีอาการสาลักกวัน แต่ก็รู้สึกหอม โลงจมูกทดลองสูบบุหรี่ได้1-2เดือนก็รู้สึกคุ้นเคยกับบุหรี่ โดยจะหาซื้อบุหรี่มาสูบบุหรี่เองจากร้านค้าใกล้บ้านถึงแม้จะรู้สึกว่าการสูบบุหรี่ได้ยากเนื่องจากจะถูกถามอายุ แรกก็ไม่ยอมขายให้ ตอนหลังๆมาก็ยอมขายให้ หาซื้อได้แล้วก็นำมาแบ่งให้เพื่อนสูบบุหรี่ที่ห้องน้ำโรงเรียน ถ้าเป็นที่บ้านก็จะแอบสูบบุหรี่ในห้องนอนหรือศาลา ปากชอยนอกบ้าน เพราะกลัวผู้ปกครองเห็น โดยสูบบุหรี่วันละ 3-4 มวน เคยสูบบุหรี่สูงสุดถึงวันละ8 มวน โดยสูบบุหรี่ชนิดมวนต่อมวนจนกว่าจะหายอยาก ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองติดบุหรี่ไปแล้ว คิดที่จะเลิกสูบบุหรี่อยู่ตลอดเวลาแต่ยังเลิกไม่ได้ เคยเลิกได้นานสูงสุด 2-3 อาทิตย์ เนื่องจากพ่อแม่ร้องขอ หรือเวลาไม่สบาย แต่ก็หันกลับไปสูบบุหรี่อีกเมื่อเห็นบุหรี่หรือเห็นคนใกล้ชิดของตนเองสูบบุหรี่

ความรู้สึกเมื่อเห็นคนรอบข้างหรือเพื่อนสูบบุหรี่ ของคนที่เลิกบุหรี่ได้แล้วคือรู้สึกหมั่นแค้นวันๆวันๆได้กลิ่นแล้วแสบคอ สังกะรังเกียจอยู่ใกล้คนอื่นไม่ได้ต้องสูบบุหรี่แบบหลายๆซองๆ ส่วนคนที่ยังเลิกบุหรี่ไม่ได้เมื่อเห็นคนสูบบุหรี่แล้วจะกระตุ้นให้เกิดอาการอยากบุหรี่จนถึงขั้นขอสูบบุหรี่ก็มี

ในกลุ่มของผู้ที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ เมื่อพบเห็นคนสูบบุหรี่แล้วรู้สึกเป็นภาพที่ไม่น่ามองโดยเฉพาะคนที่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ หรือสูบบุหรี่ในบริเวณกลุ่มคน หรือรบกวนคนอื่น

ประเด็น 3 : การเข้าถึงบุหรี่

นักเรียนที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะหาซื้อบุหรี่มาสูบบุหรี่เอง จากร้านค้าในหมู่บ้าน โดยจะเลือกร้านค้าใหญ่ๆเช่นร้านSeven Eleven หรือร้านสะดวกซื้อ แล้วให้คนที่อายุ 18 ปีขึ้นไปเป็นคนไปซื้อมาให้แล้วมาแบ่งปันกันสูบบุหรี่ มี 1 คนขอจากสมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่เป็นบางครั้ง(ป้า) เคยทดลองสูบบุหรี่แบบมวนเองแล้วเพราะเห็นคนแก่สูบบุหรี่ แต่รู้สึกว่ารสชาติไม่ดี ไม่เหมือนแบบซอง ทั้งที่ราคาจะแพงกว่ามาก ถึงแม้ตนเองจะสูบบุหรี่อยู่หรือเลิกสูบบุหรี่แล้ว ก็มองว่าคนที่สูบบุหรี่เป็นคนที่ไม่เห็นจะน่าสนใจ รู้สึกไม่ได้ประทับใจต่อการสูบบุหรี่ ที่สูบบุหรี่ก็เพื่อให้หายอยากเท่านั้น ไม่ได้อยากแท้ เวลาสูบบุหรี่ต้องแอบสูบบุหรี่แบบหลายๆซองๆถึงแม้จะมีรูปหรือคำเตือนที่ซองบุหรี่ ซึ่งทำให้รู้สึกกลัว ขยะแฉะ หรือมีคนคอยบอกให้เลิกสูบบุหรี่หรืออยู่เสมอกก็ตาม คิดว่าคนที่น่าจะเป็นแรงบันดาลใจในการให้เลิกสูบบุหรี่ได้คือ พ่อ แม่ หรือเพื่อนสาว(แฟน)

ประเด็น 4 : การจัดเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน

ส่วนน้อยที่อยากให้มีจุดสูบบุหรี่ในโรงเรียนสำหรับครูและนักเรียน(เขตสูบบุหรี่) ส่วนใหญ่อยากให้เป็นโรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่แม้กระทั่งในห้องพักส่วนตัวหรือในห้องน้ำ แต่ถ้าไม่ได้สูบบุหรี่ในโรงเรียนจริงก็จะทนไปสูบบุหรี่ที่บ้าน เพราะยังเลิกไม่ได้ อยากให้โรงเรียนดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อให้ให้นักเรียนเลิกสูบบุหรี่ได้จริง โดยต้องการให้ทางโรงพยาบาลหรือผู้รับผิดชอบมาช่วยในการจัดคลินิกเลิกสูบบุหรี่ในโรงเรียน โดยไม่ต้องการให้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเข้าร่วมด้วยเพราะเกรงต่อการดำเนินงานที่รุนแรงและการใช้กฎหมาย

นอกจากการจัดโรงเรียนให้เป็นเขตปลอดบุหรี่แล้ว ร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ก็มีส่วนเป็นอย่างมากในการช่วยให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ โดยการเข้มงวดในการไม่จำหน่ายบุหรี่ให้แก่ผู้ที่ยังไม่ถึง 18 ปี หรือไม่ให้ร้านขายของชำทุกร้านรับบุหรี่มาจำหน่าย ถ้าจะให้ดีต้องไม่ให้มีการผลิตบุหรี่ไปเลย สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องออกให้คำแนะนำหรือกำชับไม่ให้ขายบุหรี่แก่ผู้ที่ยังไม่ถึง 18 ปี ไม่หากินกับเด็ก ถ้าพบว่ายังมีการละเมิดกฎหมายกันอยู่ต้องแจ้งตำรวจจับทันที

สำหรับในโรงเรียนควรมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ในโรงเรียนหรือเพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่หรือยาเสพติดโดยการจัดกิจกรรมต่างๆเช่น กีฬาต่อต้านยาเสพติด คณิตศาสตร์เพื่อให้คลายเครียด ไม่หมกมุ่นในสิ่งไม่ดี แจกหมากฝรั่งเลิกบุหรี่ให้แก่ผู้ที่ยังเลิกบุหรี่ไม่ได้ จัดเขตปลอดบุหรี่ในที่ๆเหมาะสมเพื่อคุ้มครองสุขภาพผู้ที่ไม่สูบบุหรี่

2 ผลการดำเนินงานโครงการ “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่”

2.1 การจัดเวทีประชาคมรอบที่ 1

จัดเวทีประชาคมโดยใช้กระบวนการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม (Appreciation influence control: AIC) เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานโครงการ “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่” โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสูงเม่น และโรงพยาบาลสูงเม่นเป็นผู้นำการประชุมและดำเนินการประชุม หัวข้อในการประชาคมเริ่มโดยการนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โทษและพิษภัยบุหรี่ที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน พ.ร.บ.และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การจัดเขตปลอดบุหรี่ การเลิกสูบบุหรี่ มีประโยชน์อย่างไร ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยตัวแทนนักเรียน บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ผู้ปกครอง เจ้าของร้านค้าในชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจอำเภอสูงเม่น และองค์การบริหารส่วนตำบลดอนมูล จำนวน 34 คน

ผลการประชุมมีข้อสรุปร่วมกันดังนี้

1. จัดให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย(พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535)
2. รมรงค์สร้างจิตสำนึกในการไม่สูบบุหรี่
 - 2.1 ประชาสัมพันธ์ความรู้ โทษพิษภัยบุหรี่ พ.ร.บ.และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทางหอกระจายข่าว
 - 2.2 ติดป้ายร้านค้าไม่ขายบุหรี่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18ปี
3. ขอความร่วมมือร้านค้าห้ามขายบุหรี่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18ปี และการขอคู่มือประชาชนในกรณีที่ถูกผู้ฝ่าฝืน
4. จัดเอกสารความรู้ให้นักเรียนศึกษาในโรงเรียน
5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความรู้และโทษพิษภัยบุหรี่ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.2 การอบรมแกนนำ “คนรุ่นใหม่ ห่วงไกลบุญหรี”

จัดอบรม “คนรุ่นใหม่ ห่วงไกลบุญหรี” คัดเลือกนักเรียนชั้นม.1 – ม.6 โดยจำแนกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 32คน และมัธยมศึกษาตอนปลาย 35คนในการนำนักเรียนเข้ารับการอบรม จะมีครูผู้รับผิดชอบด้านกิจกรรม และครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนเข้าเป็นผู้ร่วมดำเนินการอบรมทุกขั้นตอน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและเข้าใจกระบวนการขั้นตอนในการผลักดันให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องในโรงเรียนต่อไป

เนื้อหาการอบรมประกอบด้วย

- ความรู้ โทษพิษภัยของบุญหรี
- แนวคิด/ กลวิธีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคล
- แนวทาง/ กลวิธีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการไม่สูบบุหรี่
- เทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่
- จัดทำแผนปฏิบัติการในโรงเรียน

2.3 การรณรงค์เผยแพร่และประชาสัมพันธ์

หลังจัดการอบรมแกนนำ “คนรุ่นใหม่ ห่วงไกลบุญหรี” สร้างแนวร่วมและจัดตั้งชมรม “คนรุ่นใหม่ ห่วงไกลบุญหรี” มีกิจกรรมการดำเนินงานของแกนนำนักเรียนในโรงเรียนดังนี้

1. คิดป้ายประกาศห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณโรงเรียน
2. จัดตั้งชมรมและรับสมัครสมาชิก “คนรุ่นใหม่ ห่วงไกลบุญหรี”
3. คิดป้ายนิเทศ โปสเตอร์ให้กับผู้ที่สนใจ
4. จัดมุมความรู้เรื่องโทษพิษภัยบุญหรี การจัดเขตปลอดบุญหรี
5. เขียนเรียงความเรื่องโทษพิษภัยบุญหรี
6. ประกวคภาพวาดโรงเรียนปลอดบุญหรี
7. เดินรณรงค์ไม่สูบบุหรี่
8. ให้ความรู้เสียงตามสาย
9. จัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนโดยเชิญบุคคลภายนอก หรือพระเป็นวิทยากร

ส่วนในชุมชนได้ดำเนินการขอความร่วมมือผู้นำชุมชนและร้านค้ารอบโรงเรียนในระยะ 500 เมตร การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความรู้ โทษพิษภัย จากบุญหรีโดยประสานงานสื่อมวลชน อาทิ วิทยุชุมชน เสียงตามสายในหมู่บ้าน ในพื้นที่เพื่อร่วมรณรงค์ให้เยาวชนปลอดภัยจากบุญหรี นอกจากนี้ได้ประสานงาน ศูนย์กิจกรรมเด็กและเยาวชน กอศยนครเพื่อการพัฒนา เพื่อร่วมรณรงค์/ จัดกิจกรรมสนับสนุนในชุมชน เพื่อให้เยาวชนปลอดภัยจากบุญหรี 1 ครั้ง

การจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมการจัดสถานที่ของโรงเรียนให้เป็นเขตปลอดบุหรี่โดยนักเรียนแกนนำทำการสำรวจสถานที่ในโรงเรียนที่พบมีการสูบบุหรี่รูปแบบการดำเนินงานประกอบด้วยการศึกษา สติ๊กเกอร์เขตปลอดบุหรี่ จัดสถานที่ที่พบมีการสูบบุหรี่ให้โปร่งไม่ทึบ และยกต่อการแอบสูบบุหรี่ จัดคณะกรรมการสอดส่อง เฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในสถานที่เสี่ยง และรายงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนในกรณีที่พบผู้ฝ่าฝืน

2.4 การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูบบุหรี่ และสถานที่ที่พบมีการสูบบุหรี่ในโรงเรียน

นักเรียนแกนนำ“คนรุ่นใหม่ ห่างไกลบุหรี่” มีการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลผู้สูบบุหรี่ สถานที่ที่พบมีการสูบบุหรี่ในโรงเรียน โดยข้อมูลผู้สูบบุหรี่จำแนกตามระดับชั้นดังตารางที่ 16 ซึ่งแต่ละระดับชั้นจะมีข้อมูลรายละเอียดของบุคคลเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือลด ละเลิกบุหรี่ตามความเหมาะสมและความสมัครใจของผู้สูบบุหรี่ ตลอดจนเพื่อการติดตาม ควบคุมกำกับและประเมินผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 16 จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่จำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวน
ม.1	9
ม.2	10
ม.3	22
ม.4	21
ม.5	13
ม.6	21
รวม	96

การสำรวจสถานที่ที่พบมีการสูบบุหรี่ในโรงเรียนมีจำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย 1)ห้องน้ำชาย หลังโรงฝึกงานเกษตร 2)ห้องน้ำหลังโรงยิม พลศึกษา 3)บริเวณหลังห้องฝึกช่างยนต์ 3)ศาลาข้างสนามฟุตบอล 4)ศาลาคาวาย(ชื่อศาลาพักผ่อนในโรงเรียน) 5)ห้องน้ำชายโรงอาหาร 6)ศาลาพักข้างห้องกิจกรรมนักเรียน 7)ม้านั่งหินอ่อนข้างสนามบาสเกตบอล 8)ห้องน้ำหลังหอประชุม 9)ม้านั่งหินอ่อนข้างรั้วด้านหลังโรงเรียน

2.5 การจัดตั้งมุม/ศูนย์ช่วยเหลือเลิกสูบบุหรี่ประจำโรงเรียน

มุม/ศูนย์ช่วยเหลือเลิกสูบบุหรี่ประจำโรงเรียน ใช้สถานที่ห้องพยาบาลของโรงเรียน จัดให้เป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ เอกสารความรู้และคู่มือเลิกบุหรี่ด้วยตนเอง มีรูปแบบการดำเนินงานโดยแกนนำที่ผ่านการอบรมทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการสร้างกำลังใจในการเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดำเนินการคลินิกอดบุหรี่ในโรงพยาบาลสูงเม่นเป็นที่เสี่ยงและให้การสนับสนุนด้านความรู้ เทคนิค วิชาการ อย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการให้บริการศูนย์ช่วยเหลือเด็กหูหนวกประจำโรงเรียนได้ประเมินระดับความรุนแรงและจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่โดยใช้แบบทดสอบวัดระดับการติดสารนิโคติน และแนะนำวิธีการสร้างกำลังใจ แรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง ผลการประเมินดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่จำแนกตามระดับการติดสารนิโคติน

ระดับคะแนน	จำนวน	สมัครใจเข้าโครงการ
0-3 คะแนน	23	14
4-5 คะแนน	42	27
6-7 คะแนน	25	14
8-9 คะแนน	6	5
10 คะแนน	0	0
รวม	96	60

ในการให้บริการเลิกสูบบุหรี่ได้แบ่งนักเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการจากแบบทดสอบวัดระดับการติดสารนิโคตินโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ระดับคะแนน 0-5 คะแนน จำนวน 41 คน โดยมีรูปแบบการให้บริการแนะนำวิธีการสร้างกำลังใจ แรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง และกำหนดกิจกรรมกลุ่มช่วยเหลือในการเลิกบุหรี่จำนวน 4 ครั้งในระยะเวลา 2 เดือน และกำหนดติดตามต่อเดือนละ 1 ครั้งจนครบ 1 ปีโดยพยาบาลที่รับผิดชอบคลินิกอดบุหรี่ของโรงพยาบาลสูงเม่น ควบคู่กับการติดตามของนักเรียนแกนนำ

กลุ่มที่ 2 ระดับคะแนน 6-9 คะแนน จำนวน 31 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอาการการติดนิโคตินได้ส่งเสริมกิจกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง ให้บริการแนะนำวิธีการสร้างกำลังใจ แรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมกลุ่มบำบัดเสริม 4 ครั้งต่อเดือน เป็นระยะเวลา 2 เดือน การให้การปรึกษารายบุคคล (เฉพาะในกลุ่ม 8-9 คะแนน) และกำหนดติดตามต่อเดือนละ 1 ครั้งจนครบระยะเวลา 1 ปี โดยพยาบาลที่รับผิดชอบคลินิกอดบุหรี่ของโรงพยาบาลสูงเม่นควบคู่กับการติดตามของนักเรียนแกนนำ

2.6 การประเมินผลโดยจัดเวทีประชาคม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ภายหลังดำเนินงาน “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่”

จากการการประเมินผลโดยจัดเวทีประชาคม ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยตัวแทนนักเรียน บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ผู้ปกครอง เจ้าของร้านค้าในชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจอำเภอสูงเม่น และองค์การบริหารส่วนตำบลดอนมูลจำนวน 25 คน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตัวแทนนักเรียนแกนนำ ครูที่ปรึกษา

ผลการประเมินการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ พบว่ากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน (นักเรียน) และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ ปัญหา การค้นหาสาเหตุของปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ไข การดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา และ รับทราบผลการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา

ในการดำเนินงานพบว่ามีแนวร่วมของนักเรียนในโรงเรียนจำนวน 1,540 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากนักเรียน แกนนำที่ได้รับการอบรม โดยร่วมดำเนินการในด้านเป็นคณะกรรมการสอดส่อง เฝ้าระวัง คณะกรรมการ ธรรมนูญประชาสัมพันธ์ และเป็นสมาชิก “คนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่”

จากการสำรวจของคณะกรรมการสอดส่อง เฝ้าระวัง พบว่าจำนวนผู้สูบบุหรี่ไม่เพิ่มขึ้นจากการ สสำรวจก่อนดำเนินการ และในกลุ่มนักเรียนที่สูบบุหรี่มีพฤติกรรมการสูบลดลง ในด้านสถานที่ที่พบมีการ สูบบุหรี่ก่อนดำเนินการ โครงโรงเรียนให้ความสำคัญในการปรับสภาพแวดล้อมของสถานที่ที่พบมีการ สูบบุหรี่เพื่อไม่ให้มีการสูบบุหรี่ในบริเวณดังกล่าว โดยพบว่ามีสถานที่ที่พบมีการสูบบุหรี่ลดลงจากก่อน ดำเนินการ เดิม 9 แห่ง เหลือเพียง 1 แห่ง คือหลังห้องน้ำโรงเกษตรที่ยังมีการสูบบุหรี่โดยพบเศษบุหรี่ใน บริเวณดังกล่าวแต่ไม่พบเห็นพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน

ในการจัดกิจกรรมเลิกบุหรี่ของศูนย์ช่วยเลิกบุหรี่โรงเรียน จากผลการติดตามของนักเรียนแกนนำ ร่วมกับพยาบาลโรงพยาบาลสูงเม่นที่ให้การดูแล พบว่านักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่แกนนำนักเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วง ระยะเวลา 4 เดือนที่จัดกิจกรรมมีนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมโครงการจำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 62.5 ของ นักเรียนที่สูบบุหรี่ จากการประเมินผลการบำบัด/ช่วยเลิกบุหรี่ของเจ้าหน้าที่ผู้ให้การบำบัดมีผู้เลิกบุหรี่ได้ 24 คน มีผู้ลด/ละบุหรี่ 36 คนคิดเป็นร้อยละ 40 และร้อยละ 60 ของผู้แสดงความจำนงเลิกบุหรี่ตามลำดับ

บทที่ 5

อภิปรายผลการศึกษา

โครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดภัย ทัศนศึกษา โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานป้องกัน และควบคุมบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพในด้าน การป้องกันไม่ให้เกิดการริเริ่ม ลองบุหรี่ การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ การปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม หรือการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดภัย ผู้ศึกษาขออภิปรายผลการศึกษาดังนี้

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การดำเนินงาน โครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดภัย ทัศนศึกษา โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ พบว่ากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน(นักเรียน)และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ปัญหา การค้นหาสาเหตุของปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ไข การดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา และรับทราบผลการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธราดล เก่งการพานิช(2548) ได้ประเมินผลโครงการเพื่อลดการบริโภคสุราและยาสูบ(รอบพิเศษ) ปีงบประมาณ 2546-2547 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานชุมชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของ บวรส (บ้าน วัด โรงเรียนและสถานีนอามัย)

การป้องกันไม่ให้เกิดการริเริ่ม ลองบุหรี่

ในการดำเนินงานป้องกันไม่ให้เกิดการริเริ่ม ลองบุหรี่ เน้นในกลุ่มนักเรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์สูบบุหรี่หรือเคยลองบุหรี่โดยจัดกิจกรรมการณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้และความตระหนักในเรื่องอันตราย โทษและพิษภัยบุหรี่ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่คิดป้ายประกาศห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณโรงเรียน จัดตั้งชมรมและรับสมัครสมาชิก “คนรุ่นใหม่ ห่างไกลบุหรี่” คิดป้ายนิเทศ โปสเตอร์ให้กับผู้ที่สนใจ จัดมุมความรู้เรื่องโทษพิษภัยบุหรี่ เขียนเรียงความเรื่องโทษพิษภัยบุหรี่ ประกวดภาพวาด โรงเรียนปลอดภัย เดินรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ ให้ความรู้เสียงตามสาย จัดอบรมให้ความรู้โดยเชิญบุคคลภายนอก หรือพระเป็นวิทยากร ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นมีส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบกับการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของนักเรียนแกนนำ และนักเรียนแนวร่วมในรูปแบบของ “ชมรมคนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่” จะทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องอันตราย โทษ พิษภัยบุหรี่ ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ ผลที่เกิดขึ้นจากการสูบบุหรี่ และไม่คิดริเริ่ม ลองบุหรี่ โดยมีจำนวนผู้สูบบุหรี่ไม่เพิ่มขึ้นจากการสำรวจก่อนดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธราดล เก่งการพานิช(2548) ได้ประเมินผลโครงการเพื่อลดการบริโภคสุราและยาสูบ(รอบพิเศษ) ปีงบประมาณ 2546-2547 ผลการศึกษาพบว่า

นวัตกรรมรูปแบบกิจกรรม การสนับสนุนโครงการก่อให้เกิดผลผลิต ที่สร้างสรรค์หลายด้าน ได้แก่ การพัฒนาชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม การผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ สถาบันการศึกษาที่เป็นแกนนำขับเคลื่อนและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และการศึกษาของประจักษ์ วาทีสาชกิจ (2540) ศึกษากลยุทธ์ในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่มูลนิธิหมอชาวบ้านพบว่าการรณรงค์โดยให้ข้อมูลข่าวสารแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่ม การชักชวนกลุ่มหรือบุคคลให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการรณรงค์ และการสร้างการมีส่วนร่วมของสังคมในการรณรงค์โดยผ่านทางกิจกรรมต่างๆ เป็นกลยุทธ์การรณรงค์ที่สำคัญในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่

การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกบุหรี่ โดยการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้สูบบุหรี่ประจำโรงเรียน ใช้สถานที่ห้องพยาบาลของโรงเรียน จัดให้เป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ เอกสารความรู้และคู่มือเลิกบุหรี่ด้วยตนเอง มีรูปแบบการดำเนินงานโดยแกนนำที่ผ่านการอบรมทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการสร้างกำลังใจในการเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดำเนินการคลินิกอดบุหรี่ในโรงพยาบาลสูงเม่นเป็นที่เลี้ยงและให้การสนับสนุนด้านความรู้ เทคนิค วิชาการ อย่างต่อเนื่องในการให้บริการศูนย์ช่วยเหลือผู้สูบบุหรี่ประจำโรงเรียนมีการประเมินระดับความรุนแรงและจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่เพื่อจัดกลุ่มให้การดูแลช่วยเหลือ การแนะนำวิธีการสร้างกำลังใจ แรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง กำหนดกิจกรรมกลุ่มช่วยเหลือในการเลิกบุหรี่การให้การปรึกษารายบุคคล และการติดตามอย่างต่อเนื่องโดยพยาบาลที่รับผิดชอบคลินิกอดบุหรี่ของโรงพยาบาลสูงเม่น ควบคู่กับการติดตามของนักเรียนแกนนำซึ่งมีรูปแบบการดำเนินงานที่อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนผู้รับบริการ ประกอบกับการจัดกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือ รวมถึงกิจกรรมการบำบัดที่สอดคล้องกับสภาพความรุนแรงหรือระดับการติดยาเสพติด และจัดให้มีระบบการติดตามอย่างต่อเนื่อง มีผลให้ผู้รับบริการสามารถลด ละ เลิกบุหรี่ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภรณ์ นุหลัน(2546) พบว่าการให้คำปรึกษารายบุคคล(Counseling) การให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเลิกบุหรี่ การให้แรงเสริมและแรงจูงใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานคลินิกอดบุหรี่ การติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดผลดี และประสิทธิภาพของการอดบุหรี่

การปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม

การจัดเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน โดยการจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ได้กำหนดกิจกรรมโดยนักเรียนแกนนำได้แก่การสำรวจสถานที่ในโรงเรียนที่พบว่าการสูบบุหรี่ การติดป้าย สติกเกอร์เขตปลอดบุหรี่ จัดสถานที่ที่พบมีการสูบบุหรี่ให้โปร่งไม่ทึบและยากต่อการแอบสูบบุหรี่ จัดคณะกรรมการสอดส่อง เฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในสถานที่เสี่ยง และรายงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนในกรณีที่พบผู้ฝ่าฝืนตลอดจนการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในเรื่องของโทษพิษภัยหรืออย่างต่อเนื่องสนับสนุนการสร้างแนวร่วมและเครือข่าย จากการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงโทษ

พิษภัยจากบุหรี่ และเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานการปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม หรือการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่สอดคล้องกับการศึกษาของเกียรติก้อง โชคทวีพานิชย์ (2544) พบว่ามีเรื่องหมายแสดงเขตปลอดบุหรี่ มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของผู้มาใช้บริการในสถานที่สาธารณะ โดยสถานที่สาธารณะที่ติดเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ จะมีผู้ใช้บริการสูบบุหรี่น้อยกว่าสถานที่สาธารณะที่ไม่ติดเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่นอกจากนี้พบว่า การสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน ตลอดจนทรัพยากรอื่น ๆ จากรัฐบาลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ไปปฏิบัติ

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพในด้าน

1. การป้องกันไม่ให้เกิดการริเริ่ม ลองบุหรี่
2. การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่
3. การปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม หรือการสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ คัดเลือกตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยกลุ่มแรก คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งสิ้น 3 ห้องเรียน และกลุ่ม 2 คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 ห้องเรียน เพื่อตอบแบบสอบถามการสูบบุหรี่ ทักษะคิดต่อบุหรี่ และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม และ/ หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกอย่างเจาะจง จากนักเรียนที่สูบบุหรี่ปัจจุบัน นักเรียนที่เคยสูบบุหรี่ เพื่อสัมภาษณ์ในประเด็นสาเหตุการสูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ การพยายามเลิกสูบบุหรี่ และการเลิกสูบบุหรี่

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการทำเวทีประชาคม เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน โครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดบุหรี่ โดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจาก 5 กลุ่มตัวแทน ได้แก่ นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ร้านค้าชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหรือผู้นำชุมชน กลุ่มละไม่น้อยกว่า 5 คน รวมประมาณ 25 – 50 คน

การเก็บข้อมูล

1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น/ สถานการณ์ปัญหา โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่ของเยาวชน

2 การสนทนากลุ่ม (Focus group) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept interview) เพื่อศึกษาข้อมูลการเข้าถึงการสูบบุหรี่ในกลุ่มนักเรียนและบุคลากรที่มีประสบการณ์ รวมถึงการพยายามเลิกสูบบุหรี่ และวิธีการเลิกบุหรี่ที่เลือก/ เคยใช้

3 การศึกษารูปแบบการดำเนินงานโครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดภัย โดยการสัมภาษณ์ บันทึก และสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจากกิจกรรมเวทีประชาคมและการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

การประมวลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

1) จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมเวทีประชาคม จากการบันทึกและสังเกตในการจัดกิจกรรม เป็นหัวข้อย่อยตามประเด็นแนวทางการดำเนินงานโครงการ “ร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดภัย” หลังจากนั้นจึงรวบรวมหัวข้อย่อยผสมผสานกัน เพื่อนำไปสู่หัวข้อใหญ่ของประเด็นการศึกษา

2) นำสิ่งที่ค้นพบได้มาสรุปโยงความสัมพันธ์ในองค์รวมให้เห็นภาพรวมรูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากพิษภัยบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านการป้องกันไม่ให้มีการริเริ่ม ลองบุหรี่ การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ การปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม

3) เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากพิษภัยบุหรี่ในโรงเรียนทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างโรงเรียนปลอดภัย กรณีศึกษา โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ พบว่ากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน(นักเรียน)และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ปัญหา การค้นหาสาเหตุของปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ไข การดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา และรับทราบผลการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา

การป้องกันไม่ให้มีการริเริ่ม ลองบุหรี่

ในการดำเนินงานป้องกันไม่ให้มีการริเริ่ม ลองบุหรี่ เน้นในกลุ่มนักเรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์สูบบุหรี่หรือเคยลองบุหรี่โดยจัดกิจกรรมการณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้และความตระหนักในเรื่องอันตราย โทษและพิษภัยบุหรี่ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบกับการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของนักเรียนแกนนำ และนักเรียนแนวร่วมในรูปแบบของ “ชมรมคนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่”จะทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องอันตราย โทษ พิษภัยบุหรี่ ได้ดียิ่งขึ้น มีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ ผลที่เกิดขึ้นจากการสูบบุหรี่ และไม่คิดริเริ่ม ลองบุหรี่ ส่งผลให้จำนวนผู้สูบบุหรี่ไม่เพิ่มขึ้นจากการสำรวจก่อนดำเนินการ

การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่

การช่วยผู้สูบบุหรี่ให้ลด ละ เลิกบุหรี่โดยการตั้งศูนย์ช่วยเลิกสูบบุหรี่ประจำโรงเรียน มีรูปแบบการดำเนินงานโดยแกนนำที่ผ่านการอบรมทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการสร้างกำลังใจในการเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดำเนินการคลินิกอดบุหรี่ในโรงพยาบาลสูงเม่นเป็นที่เลี้ยงและให้การสนับสนุนด้านความรู้ เทคนิค วิชาการ อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับมีการจัดกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือ รวมถึงกิจกรรมการบำบัดที่สอดคล้องกับสภาพความรุนแรงหรือระดับการติดนิโคติน และจัดให้มีระบบการติดตามอย่างต่อเนื่อง มีผลให้ผู้รับบริการสามารถลด ละ เลิกบุหรี่ได้ดียิ่งขึ้น

การปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม

การจัดเขตปลอดบุหรี่ในโรงเรียน โดยการจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ได้กำหนดกิจกรรมโดยนักเรียนแกนนำได้แก่การสำรวจสถานที่ในโรงเรียนที่พบที่มีการสูบบุหรี่ การติดป้าย สติกเกอร์เขตปลอดบุหรี่ จัดสถานที่ที่พบมีการสูบบุหรี่เพื่อไม่เอื้อต่อการแอบสูบบุหรี่ จัดคณะกรรมการสอดส่อง เฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในสถานที่เสี่ยง และรายงานฝ่ายปกครองของโรงเรียนในกรณีพบผู้ฝ่าฝืนตลอดจนการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในเรื่องของโทษพิษภัยบุหรี่อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการสร้างแนวร่วมและเครือข่าย จากการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงโทษพิษภัยจากบุหรี่ และเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานการปกป้องผู้ไม่สูบบุหรี่ จากการได้รับควันบุหรี่ในสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ในการดำเนินงานนโยบายโรงเรียนหรือสถานศึกษาปลอดบุหรี่ ควรให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหา และร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อเกิดความเป็นเจ้าของและปฏิบัติด้วยตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สถานศึกษาควรมีนโยบายเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ที่ชัดเจน และผนวกกิจกรรมรวมถึงการบูรณาการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับบุหรี่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร หรือในรูปแบบของกิจกรรมชมรม
3. ในการดำเนินงานกิจกรรมช่วยเลิกบุหรี่ควรได้รับคำแนะนำหรือดำเนินการโดยวิชาชีพเฉพาะจะทำให้การเลิกบุหรี่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ควรมีการศึกษาต่อยอดเพื่อพัฒนารูปแบบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ในด้านการเปรียบเทียบก่อน- หลังการดำเนินงาน และศึกษาประสิทธิผลในระยะยาวของรูปแบบการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

- กลุ่มควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข. 2549. พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535. นนทบุรี.
บริษัท สันทนาการพิมพ์ จำกัด.
- เกียรติพงษ์ โชคทวีพาณิชย์. 2544. การดำเนินงานและประสิทธิผลของนโยบายการคุ้มครองสุขภาพ
ผู้ไม่สูบบุหรี่. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- งามนิตย์ ราชกิจ และเรือนทอง ไหม่ครินทร์. 2547. วัด โรงเรียนปลอดบุหรี่ ชุมชนดีมีสุข.
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย
- ชราดล เก่งการพานิช และคณะ. 2548. การประเมินผลโครงการ “โครงการเพื่อลดการบริโภคสุราและยาสูบ
(รอบพิเศษ) ปีงบประมาณ2546-2547.ภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ธิตี รัตน์โชติ. 2538. วิทยุรณรงค์กับการสูบบุหรี่. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประกิจ วาทีสาชกกิจ. 2540. กลยุทธ์ในการรณรงค์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสังคมศึกษาเฉพาะกรณี
การดำเนินงานของโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ มูลนิธิหมอชาวบ้าน.
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ประกิจ วาทีสาชกกิจ.2551. ฉีกหน้ากากอุตสาหกรรมบุหรี่.มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ศูนย์วิจัยและ
จัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ(ศจย.)
- วีระ นิยมวัน.2542. การประชุมทำงานอย่างมีส่วนร่วมความคิดสร้างสรรค์ AIC .นนทบุรี.
บริษัท ไชเบอร์ เพรส จำกัด.
- สว่าง แสงหิรัญวัฒนา. 2544. การเผยแพร่ผลเสียจากบุหรี่ในประชาชนในโรงเรียน การจัดตั้งคลินิกอดบุหรี่
และนโยบายที่ควรส่งเสริม. คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี.
- สุภรณ์ นุห์ลัน. 2546. ประสิทธิภาพของโปรแกรมเลิกบุหรี่ ในกลุ่มผู้มารับบริการคลินิกอดบุหรี่
โรงพยาบาลสงขลา.กลุ่มงานสุขศึกษา โรงพยาบาลสงขลา.
- ศรัณญา เบญจกุล มณฑา เก่งการพานิช และลักขณา เดิมศิริกุลชัย. 2550 . สถานการณ์การสูบบุหรี่
ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ.2534-2550. เอกสารแผ่นพับศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการ
ควบคุมยาสูบ(ศจย.) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาคผนวก

แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

แบบสอบถามนี้ มี 7 หน้า ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 48 ข้อ แบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ 13 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ 17 ข้อ

ส่วนที่ 3 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง 3 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการเลิกสูบบุหรี่ 6 ข้อ

ส่วนที่ 5 การสอนการรณรงค์เกี่ยวกับบุหรี่ และการจัดเขตปลอดบุหรี่ ในโรงเรียน 5 ข้อ

ส่วนที่ 6 ข้อมูลส่วนบุคคล 4 ข้อ

คำชี้แจง คำถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ในส่วนที่ 1-7 ให้หมายถึงบุหรี่ซองที่ผลิตจากโรงงาน
ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ยกเว้นข้อที่ 11 ในส่วนที่ 1

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

1. ท่านเคยลองสูบบุหรี่แม่เพียง 1 หรือ 2 ครั้งหรือไม่
 1. เคย 2. ไม่เคย (ข้ามไปตอบส่วนที่ 2)
2. ท่านสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ.....ปี
3. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ท่านสูบบุหรี่กี่วัน
 1) 1 – 2 วัน 2) 3 – 5 วัน 3) 6 – 9 วัน
 4) 10 – 19 วัน 5) 20 – 29 วัน 6) ทุกวัน
4. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ในวันที่ท่านสูบบุหรี่ ท่านสูบบุหรี่กี่มวนต่อวัน
 1) น้อยกว่า 1 มวนต่อวัน 2) 1 มวนต่อวัน 3) 6 – 10 มวนต่อวัน
 4) 11 – 20 มวนต่อวัน 5) 21 มวนขึ้นไป
5. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา โดยปกติท่าน ได้บุหรี่มาสูบบ้างอย่างไร (เลือกตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)
 1. ซื้อจากห้างสรรพสินค้า 2. ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ
 3. ซื้อจากร้านขายของชำ 4. ซื้อจากเครื่องขายบุหรี่อัตโนมัติ
 5. ผากให้ผู้อื่นซื้อแทน 6. ขอบจากผู้อื่น
 7. ผู้อื่นให้บุหรี่ 8. ได้มาโดยวิธีการอื่น ระบุ.....
6. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา โดยปกติท่านสูบบุหรี่ยี่ห้อใด
 1. ระบุยี่ห้อ..... 2. ยี่ห้อใดก็ได้ 3. ไม่ทราบยี่ห้อ
7. โดยปกติท่านจ่ายเงินซื้อบุหรี่ชนิด 1 ซอง/ บุหรี่ 20 มวน ในราคาเท่าไร
 1. ระบุราคา..... บาท
 2. ไม่ได้ซื้อบุหรี่ หรือ ไม่ได้ซื้อบุหรี่ทั้งซอง
8. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ท่านจ่ายเงินซื้อบุหรี่เท่าไร
 1. ระบุราคา..... บาท
 2. ไม่เคยจ่ายเงินเอง
9. โดยปกติท่านได้รับเงินค่าใช้จ่าย เดือนละ.....บาท

10. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา มีผู้ปฏิเสธการขายบุหรี่ให้กับท่านเนื่องจากอายุของท่านไม่ถึงเกณฑ์กำหนดใช่หรือไม่

- 1. ไม่เคยซื้อบุหรี่เองในช่วง 30 วันที่ผ่านมา
- 2. ใช่ มีผู้ปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนดทุกครั้ง
- 3. ใช่ มีผู้ปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนดบางครั้ง
- 4. ไม่ใช่ มีผู้ขายบุหรี่ให้โดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด

11. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ท่านเคยใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่นนอกจากบุหรี่หรือไม่

- 11.1 เคี้ยวยาเส้น 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 11.2 จุกยาจุนข้างกระพุ้งแก้ม 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 11.3 สูบซิการ์ 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 11.4 สูบบุหรี่มวนเอง 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 11.5 สูบไปป์ 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 11.6 สูบตุ๊กการ์/บาราเก้ 1. ใช่ 2. ไม่ใช่

12. โดยปกติท่านสูบบุหรี่ที่ใด (เลือกตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)

- 1. ที่บ้าน 2. ที่โรงเรียน ระบุสถานที่.....
- 3. ที่บ้านเพื่อน 4. ในงานสังคม
- 5. ที่สาธารณะ (เช่น สวนสาธารณะ, ศูนย์การค้า, มุมถนน)
- 6. อื่นๆ ระบุ.....

13. ท่านเคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้าหรือไม่

- 1. ไม่เคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า
- 2. ใช่ ในบางครั้งสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า
- 3. ใช่ ปกติจะสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่

14. บุคคลเหล่านี้สูบบุหรี่หรือไม่

- 14.1 พ่อ 1. สูบ 2. เคยสูบ แต่เลิกแล้ว 3. ไม่สูบ 4. ไม่ทราบ
- 14.2 แม่ 1. สูบ 2. เคยสูบ แต่เลิกแล้ว 3. ไม่สูบ 4. ไม่ทราบ
- 14.3 เพื่อนสนิท 1. สูบ 2. เคยสูบ แต่เลิกแล้ว 3. ไม่สูบ 4. ไม่ทราบ

15. ถ้าเพื่อนหรือเพื่อนสนิทของท่านชวนให้สูบบุหรี่ ท่านจะสูบบุหรี่หรือไม่

- 1. ไม่สูบอย่างแน่นอน 2. อาจจะสูบ
- 3. อาจจะสูบ 4. สูบอย่างแน่นอน

16. มีใครในครอบครัวของท่านเคยพูดถึงอันตรายของการสูบบุหรี่กับท่านหรือไม่
1. มี 2. ไม่มี
17. ในระยะเวลาอีก 12 เดือนข้างหน้า ท่านคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่
1. ไม่สูบอย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่สูบ
3. อาจจะสูบ 4. สูบอย่างแน่นอน
18. ในอีก 5 ปีข้างหน้า ท่านคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่
1. ไม่สูบอย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่สูบ
3. อาจจะสูบ 4. สูบอย่างแน่นอน
19. ถ้ามีใครสักคนเริ่มสูบบุหรี่ ท่านคิดว่าจะเป็นการยากหรือไม่ในการเลิกสูบบุหรี่
1. ไม่ยากอย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่ยาก
3. อาจะยาก 4. ยากอย่างแน่นอน
20. ท่านคิดว่าเด็กผู้ชายสูบบุหรี่มีจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าเด็กผู้ชายที่ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. จำนวนไม่แตกต่างกัน
21. ท่านคิดว่าเด็กผู้หญิงสูบบุหรี่มีจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าเด็กผู้หญิงที่ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. จำนวนไม่แตกต่างกัน
22. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้ผู้สูบบุหรี่มีความรู้สึกผ่อนคลายมากกว่าหรือน้อยกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. ไม่แตกต่างกัน
23. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้เด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่ดูน่าสนใจมากกว่าหรือน้อยกว่าเด็กผู้ชายที่ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. ไม่แตกต่างกัน
24. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้เด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่ดูน่าสนใจมากกว่าหรือน้อยกว่าเด็กผู้หญิงที่ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. ไม่แตกต่างกัน
25. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มหรือลดลง
1. น้ำหนักตัวเพิ่ม 2. น้ำหนักตัวลดลง 3. น้ำหนักตัวไม่เปลี่ยนแปลง
26. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของท่านหรือไม่
1. ไม่อันตรายอย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่อันตราย
3. อาจอันตราย 4. อันตรายอย่างแน่นอน
27. ท่านจะเลิกคบกับเพื่อนที่สูบบุหรี่หรือไม่
1. ไม่เลิกคบ 2. เลิกคบบางคน
3. เลิกคบเป็นส่วนใหญ่ 4. เลิกคบทั้งหมด

28. เมื่อท่านเห็นผู้ชายคนหนึ่งสูบบุหรี่ ท่านมีความคิดอย่างไรกับผู้ชายคนนั้น (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ เท่านั้น)

☐ 1. ขาดความมั่นใจ	☐ 2. โง่
☐ 3. เป็นผู้ล้มเหลว	☐ 4. เป็นผู้ประสบความสำเร็จ
☐ 5. ฉลาดหลักแหลม	☐ 6. เป็นผู้มีประสบการณ์มาก

29. เมื่อท่านเห็นผู้หญิงคนหนึ่งสูบบุหรี่ ท่านมีความคิดอย่างไรกับผู้หญิงคนนั้น (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ เท่านั้น)

☐ 1. ขาดความมั่นใจ	☐ 2. โง่
☐ 3. เป็นผู้ล้มเหลว	☐ 4. เป็นผู้ประสบความสำเร็จ
☐ 5. ฉลาดหลักแหลม	☐ 6. เป็นผู้มีประสบการณ์มาก

30. ท่านคิดว่าชีวิตจะยืนยาวได้หรือไม่ หากเลิกสูบบุหรี่ได้ภายใน 1-2 ปีนี้

☐ 1. ไม่ได้แน่นอน	☐ 2. อาจจะไม่ได้
☐ 3. อาจจะได้	☐ 4. ได้แน่นอน

ส่วนที่ 3 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง

31. ท่านคิดว่า การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ จะเป็นอันตรายต่อตัวท่านหรือไม่

☐ 1. ไม่อันตรายแน่นอน	☐ 2. อาจจะไม่อันตราย
☐ 3. อาจอันตราย	☐ 4. อันตรายแน่นอน

32. ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา มีกี่วันที่มีผู้สูบบุหรี่ในบ้านของท่าน

☐ 1) ไม่มี	☐ 2) 1 – 2 วัน	☐ 3) 3 – 4 วัน
☐ 4) 5 – 6 วัน	☐ 5) มีทุกวัน	

33. ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา มีกี่วันที่มีผู้สูบบุหรี่อยู่ใกล้ท่านในสถานที่อื่นนอกจากบ้านของท่าน

☐ 1) ไม่มี	☐ 2) 1 – 2 วัน	☐ 3) 3 – 4 วัน
☐ 4) 5 – 6 วัน	☐ 5) มีทุกวัน	

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการเลิกสูบบุหรี่

ส่วนที่ 4.1 ตอบเฉพาะผู้สูบบุหรี่

34. ท่านคิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ตอนนี้ใช่หรือไม่

1. ใช่ 2. ไม่ใช่

35. ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่หรือไม่

1. เคย ระบุ.....ครั้ง 2. ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 41)

36. ท่านคิดว่าจะสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้หรือไม่ ถ้าท่านต้องการเลิกสูบบุหรี่

1. ได้ 2. ไม่ได้

37. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำในการเลิกสูบบุหรี่หรือไม่

1. เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากโปรแกรมเลิกสูบบุหรี่หรือผู้เชี่ยวชาญ
 2. เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากเพื่อน
 3. เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว
 4. เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากโปรแกรมเลิกสูบบุหรี่หรือผู้เชี่ยวชาญ
และจากเพื่อนหรือบุคคลในครอบครัว
 5. ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือ

ส่วนที่ 4.2 ตอบเฉพาะผู้ที่เคยสูบบุหรี่ และปัจจุบันเลิกสูบแล้ว

38. ระยะเวลาที่ท่านทำได้แล้วที่ท่านเลิกสูบบุหรี่

- 1) 1 – 3 เดือน 2) 4 – 11 เดือน
 3) 1 ปี 4) 2 ปี
 5) 3 ปี หรือนานกว่านั้น

39. อะไรคือวัตถุประสงค์หลักที่ทำให้ท่านตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ (เลือกคำตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)

1. สุขภาพ 2. ประหยัดเงิน
 3. ครอบครัวไม่ชอบให้สูบบุหรี่ 4. เพื่อนไม่ชอบให้สูบบุหรี่
 5. บทลงโทษที่รุนแรงของโรงเรียน 6. การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่
 7. อื่น ๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 5 การจัดกิจกรรมการสอน การรณรงค์เกี่ยวกับบุหรี่ และการจัดเขตปลอดบุหรี่ ในโรงเรียน

40. ในระหว่างปีการศึกษาที่แล้ว ท่านได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ หรือไม่

1. ได้รับ 2. ไม่ได้รับ 3. ไม่แน่ใจ

41. ในระหว่างปีการศึกษาที่แล้ว โรงเรียนของท่านมีการประชาสัมพันธ์เช่นให้ความรู้เสียงตามสาย จัดนิทรรศการหรือจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องนุหรี่นอกห้องเรียนหรือไม่

1. มี 2. ไม่มี 3. ไม่แน่ใจ

42. ท่านเคยเห็นป้าย "เขตปลอดบุหรี่" หรือสัญลักษณ์เขตปลอดบุหรี่ ในโรงเรียนหรือไม่

1. เคย 2. ไม่เคย 3. ไม่แน่ใจ

43. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา มีใครสูบบุหรี่ ภายในบริเวณโรงเรียนหรือไม่ (ครอบคลุมพฤติกรรมตั้งแต่พบเห็นการสูบบุหรี่ ได้กลิ่นนุหรี่ หรือพบเห็นก้นนุหรี่ที่สูบแล้ว)

43.1 ห้องน้ำ	☐ 1. เคย	☐ 2. ไม่เคย	☐ 3. ไม่แน่ใจ
43.2 ห้องเรียน	☐ 1. เคย	☐ 2. ไม่เคย	☐ 3. ไม่แน่ใจ
43.3 โรงอาหาร	☐ 1. เคย	☐ 2. ไม่เคย	☐ 3. ไม่แน่ใจ
43.4 อื่นๆ ภายในรั้วโรงเรียน	☐ 1. เคย	☐ 2. ไม่เคย	☐ 3. ไม่แน่ใจ

44. ท่านต้องการให้โรงเรียนของท่านดำเนินการเป็นเขตปลอดนุหรี่อย่างไร

1. ไม่มีการสูบบุหรี่ในบริเวณใดๆ ของโรงเรียน
 2. มีการสูบบุหรี่ได้เฉพาะที่ ภายใต้อาคารกำหนดของกฎหมาย

ส่วนที่ 6 ข้อมูลส่วนตัวของท่าน

45. อายุ.....ปี

46. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

47. ท่านกำลังศึกษาอยู่ระดับใด

1. มัธยมศึกษาปีที่ 1 2. มัธยมศึกษาปีที่ 2 3. มัธยมศึกษาปีที่ 3
 4. มัธยมศึกษาปีที่ 4 5. มัธยมศึกษาปีที่ 5 6. มัธยมศึกษาปีที่ 6

48. บุคคลที่พักอาศัยในบ้าน ปัจจุบัน มีใครสูบบุหรี่หรือไม่

1. มี (ตอบข้อ 48.1 และ 48.2) 2. ไม่มี (ยุติการตอบแบบสอบถาม)

48.1 จำนวนคนที่สูบบุหรี่ (ไม่นับรวมตัวท่าน) คน

48.2 ผู้ที่สูบบุหรี่ปัจจุบัน ในครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างไรกับตัวท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. พ่อ
 2. แม่
 3. พี่ชาย/ น้องชาย ระบุ คน
 4. พี่สาว/ น้องสาว ระบุ คน
 5. ลุง/ ป้า/ น้า/ อา ระบุ คน
 6. ปู่/ ย่า/ ตา/ ยาย ระบุ คน

แนวทางการสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

วัตถุประสงค์

การสนทนากลุ่มครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และการเข้าถึงบุหรี่ของเยาวชน

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่จำนวน 10 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำนวน 5 คนและนักเรียนที่เลิกสูบบุหรี่แล้วจำนวน 5 คน

การเตรียมก่อนสนทนากลุ่ม

1. ประสาน โรงเรียนเพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณสมบัติตามกลุ่มเป้าหมาย
2. ประสานงานเพื่อนัดวัน เวลา และจัดสถานที่ โดยประสานที่จัดสนทนากลุ่มก่อนเพื่อให้มีบรรยากาศของความเป็นส่วนตัวไม่ถูกรบกวน
3. ทำความเข้าใจร่วมกันของ Moderator, Note takers และเจ้าหน้าที่สนับสนุน Moderator ควรทำความเข้าใจและจำกัดข้อคำถามให้ได้โดยไม่ต้องถือประเด็นคำถาม
4. เตรียมเครื่องบันทึกเทป เครื่องดื่ม และของที่ระลึก

การเริ่มสนทนากลุ่ม

1. ผู้ดำเนินการแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ที่จะพูดคุยกัน และให้สมาชิกกลุ่มแนะนำตัวเพื่อทำความรู้จักกัน
2. เริ่มการสนทนาโดยพูดคุยเรื่องทั่วไป เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดี
3. ให้ความเป็นกันเองกับกลุ่ม พูดให้กลุ่มสบายใจว่าเรื่องที่พูดกันวันนี้ จะจบลงที่นี่ และหากมีเรื่องใดที่ถามแล้วไม่อยากจะตอบก็มีสิทธิ์ว่าไม่ตอบได้ เรื่องใดที่สงสัยสามารถพูดคุยสอบถามกันได้เสมอ โดยให้ยกมือใช้สิทธิ์ก่อนขอสอบถาม
4. พูดให้กลุ่มเกิดความภาคภูมิใจอยากมีส่วนร่วม โดยบอกว่าสิ่งที่พูดคุยกันในวันนี้จะถูกนำไปเป็นแนวทางในการจัดให้สถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่
5. คำถามตามประเด็นคำถามคอล์มน์แรกเป็นประเด็นคำถามหลัก และคอล์มน์ถัดไปเป็นประเด็นคำถามย่อย
6. เมื่อจบการสนทนากลุ่ม ควรถามกลุ่มด้วยว่ามีอะไรที่สนใจอยากถามอีกบ้าง

ประเด็นคำถามหลัก	ประเด็นคำถามย่อย
พฤติกรรมและวิถีชีวิตวัยรุ่นเป็นอย่างไร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใน 1 วัน น้องๆ ทำกิจกรรมอะไรบ้าง ในวันธรรมดา และวันหยุด 2. กิจกรรมที่ชอบทำหรือทำเองตามลำพังกับเพื่อนๆ คืออะไร ทำอย่างไร ทำไมถึงอยากทำ มีความหมายกับน้องๆอย่างไร 3. พื้นฐาน ภูมิหลัง ของน้องๆ : บุคลิกภาพ กลุ่มเพื่อน รูปแบบการใช้ชีวิต ลักษณะครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
พฤติกรรมการสูบบุหรี่	<ol style="list-style-type: none"> 1. น้องๆ เริ่มมีประสบการณ์สูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่อไร อย่างไร :อายุที่เริ่มสูบ ได้บุหรี่ที่สูบมาโดยวิธีใด อะไรเป็นสาเหตุ หรือตัวกระตุ้นให้น้องๆ มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ในครั้งแรก 2. น้องๆ มีความคิดเห็น หรือรู้สึกอย่างไรกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของน้องๆ หรือเพื่อนๆ 3. น้องๆ ที่เลิกสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ คิดอย่างไรกับการสูบบุหรี่: เหตุผลที่ไม่สูบเพื่ออะไร มีแรงจูงใจอะไรที่ทำให้เลิกหรือไม่สูบ 4. น้องๆ ที่ยังสูบบุหรี่อยู่ปัจจุบันมีการสูบอย่างไร:ปริมาณการสูบต่อวัน สถานที่สูบ สูบกับใคร(คนเดียวหรือกลุ่มเพื่อน) เคยเลิกหรืองดสูบหรือลดปริมาณการสูบลงหรือไม่ ยากง่ายอย่างไร งดได้ระยะเวลานานเท่าไร
การเข้าถึงบุหรี่	<ol style="list-style-type: none"> 1. น้องๆ มีวิธีการหาบุหรี่มาสูบอย่างไร :กรณีซื้อออกรายละเอียด ซื้อจากไหน ราคาเท่าไร ซื้อมากหรือง่าย กรณีขอขอกจากใครบ่อยครั้งแค่ไหน 2. นอกจากบุหรี่แล้วน้องๆ เคยใช้หรือสูบยาสูบในรูปแบบใดบ้าง
การจัดเขตปลอดบุหรี่	<ol style="list-style-type: none"> 1. น้องๆ มีความคิดเห็นอย่างไรกับการจัดสถานที่ของโรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ 2. น้องๆ ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการอย่างไรบ้างในเรื่องดังกล่าว 3. น้องๆ คิดว่าการจัดโรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ นอกจากโรงเรียนที่ จะต้องดำเนินการแล้ว ควรจะมีใครบ้าง กล่าวถึงในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ดำเนินการอย่างไรอย่างไร

